

פריון העבודה בישראל

מגמות מקרו במשק הישראלי

ניצה (קלינר) קסיר

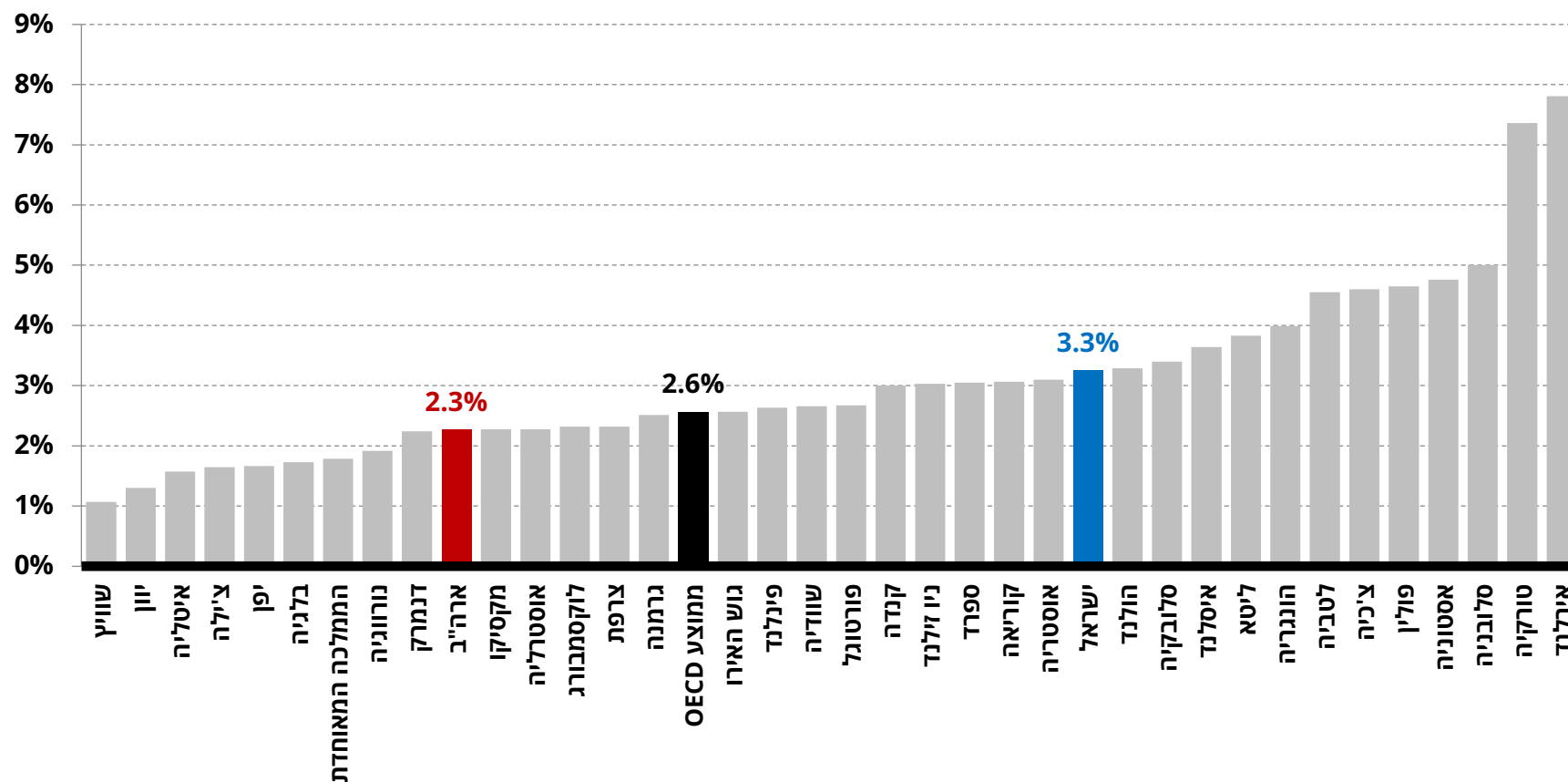
ציונות 2000

6 בנובמבר 2018

המכון
החדש
למחקרי
מדיניות

קצב צמיחת התוצר ישראל בהשוואה בינלאומית, 2017

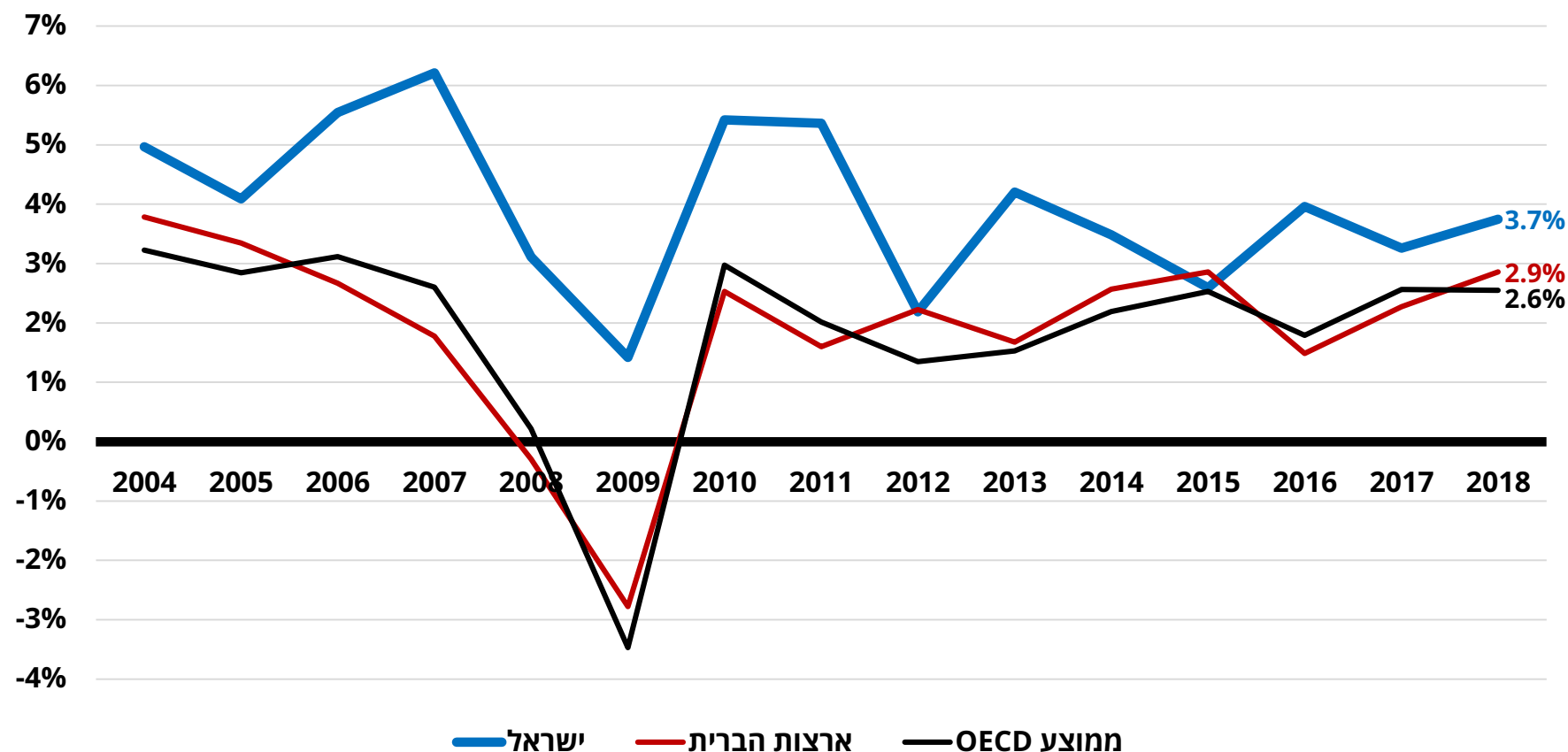
Data: OECD, Economic Outlook No 103 - May 2018, real GDP Forecast.

צמיחה

ישראל מאופיינת בצמיחה גבוהה לאורך זמן

קצב צמיחת התוצר

מגמת צמיחת התוצר בישראל, בהשוואה לארה"ב ולממוצע ה-OECD, 2018-2004

Data: OECD, Economic Outlook No 103 - May 2018, real GDP Forecast.

* התוצר המקומי הגולמי לשנת 2018 משוער בלבד.

מצב מקרו-כלכלי

המצב המקרו-כלכלי של
המשק הישראלי טוב

**"המשק נהנה
ממצב מקרו-
כלכלי טוב"**
(דוח בנק ישראל 2017)

**"אנחנו הצלחה
מקרו-כלכלית
מסחררת"**
(פרופ' מנואל
טרכטנברג)

**"מצבנו טוב,
והגיע הזמן
שנתרגל לזה"**
(פרופ' אבי שמחון)

**"המשק הישראלי
במצב טוב – צמיחה
גבוהה יחסית,
תעסוקה מלאה,
הרבה אינדיקטורים
טובים..."**
(שאול מרידור, ראש אגף
תקציבים באוצר)

מקור: הציטוטים של פרופ' שמחון ופרופ' טרכטנברג נלקחו מכתבות של מירב ארלוזורוב, 14.11.2017, 18.4.2018.

האם אפשר לנוח על זרי הדפנה?

צמיחה

- צמיחת המשק היא לא הכל
- חשוב שהצמיחה תהיה מכלילה – כלל האוכלוסייה תהנה ממנה
- חשוב גם שהצמיחה תהיה בת קיימא
- תוכל להתקיים לאורך זמן
- תיתרם על ידי שיפור בתשתיות ובהון האנושי

צמיחה מכלילה ובת קיימא

"אנחנו הצלחה
מקרו־כלכלית
מסחררת... אבל
כישלון מיקרו־כלכלי"

(פרופ' מנואל טרכטנברג)

"אנחנו באופוריה,
מסוחררים מההצלחה
שלנו ומהתחושה
שאנחנו מעצמה
אזורית, ולא מבחינים
בעננים שמתקדרים
באופק"

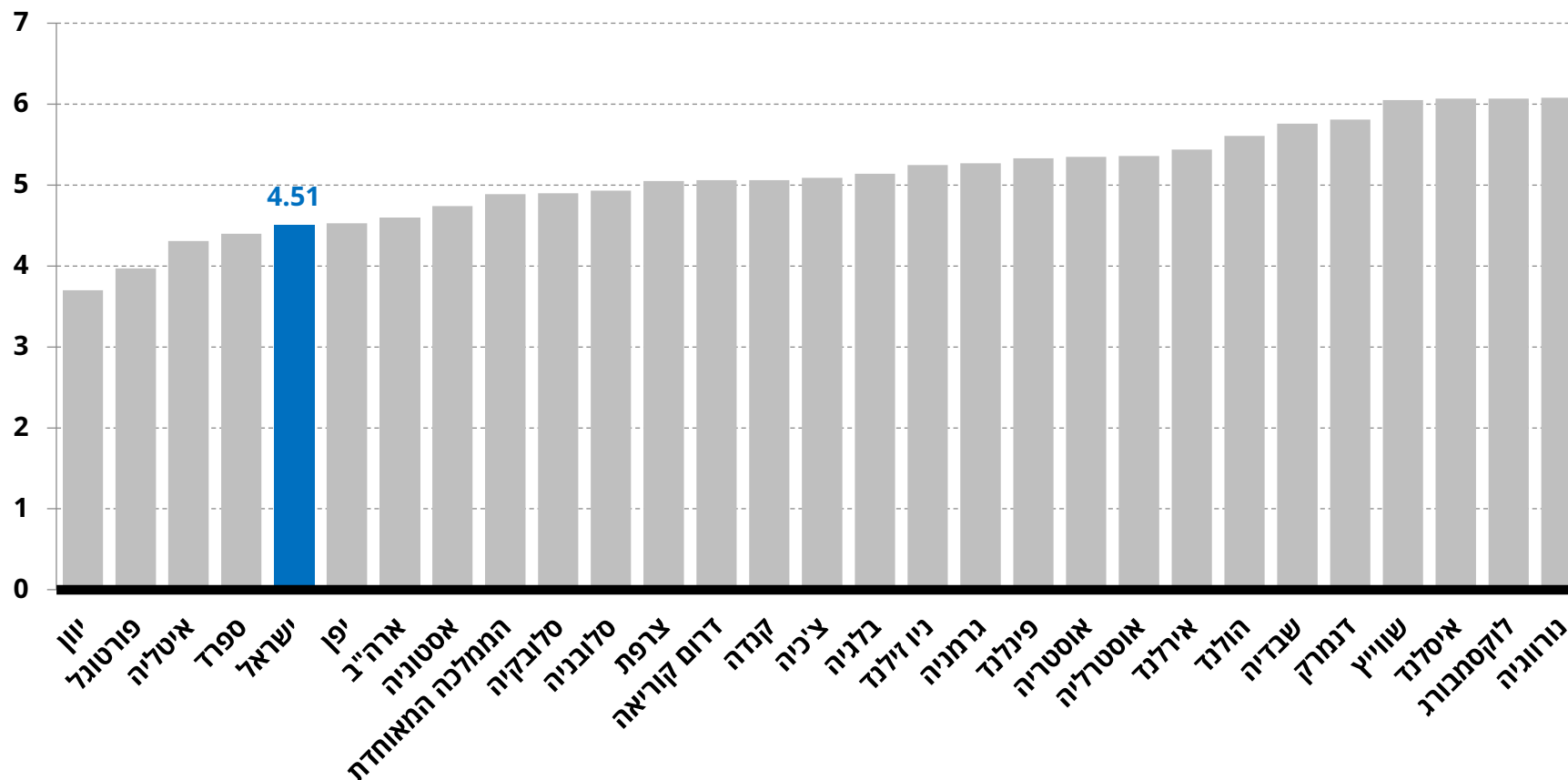
(פרופ' מנואל טרכטנברג)

מקור: הציטוטים של פרופ' טרכטנברג מכתבה של מירב ארלוזורוב, 18.4.2018.

פיתוח כלכלי וצמיחה מכלילה

מדד פיתוח צמיחה כלכלית וצמיחה מכלילה

השוואה בינלאומית, 2017

למרות המצב המקורי כלכלי הטוב של ישראל (ובפרט, שיעור צמיחה גבוה בהרבה מארה"ב וממוצע ה-OECD) ישראל ממוקמת נמוך במדד הפיתוח הכלכלי והצמיחה המכלילה

Data: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Forum_IncGrwth_2018.pdf, World Economic Forum.

תוצר, פריון ועבודה

$$\begin{array}{ccccc} \text{עצימות העבודה} & & \text{פריון עבודה לעובד} & & \\ \boxed{\text{מספר עובדים במשק}} & \times & \frac{\boxed{\text{תוצר}}}{\boxed{\text{מספר עובדים במשק}}} & = & \boxed{\text{תוצר (GDP)}} \end{array}$$

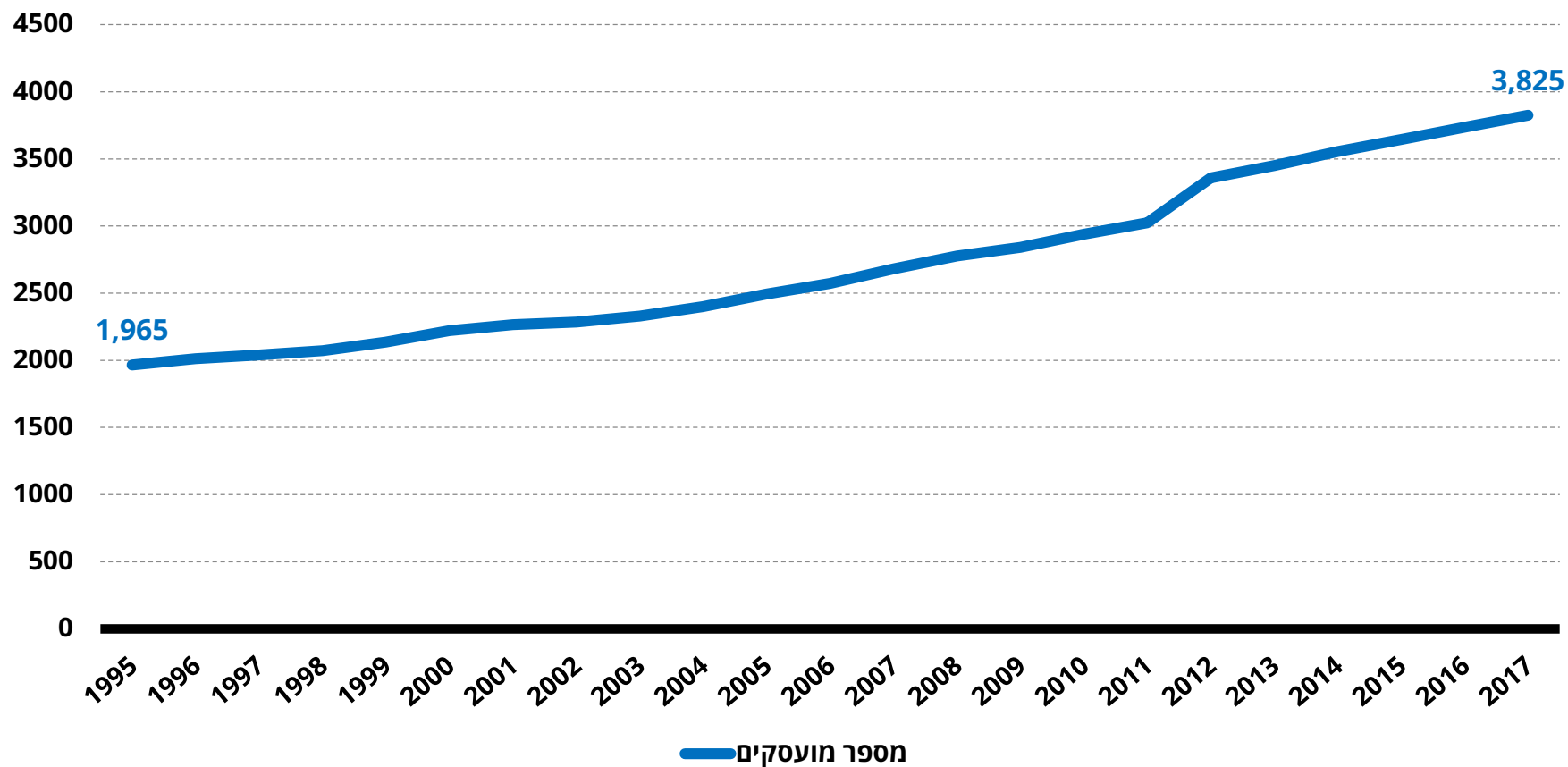
$$\begin{array}{ccccc} \text{עצימות העבודה} & & \text{פריון עבודה שיתי} & & \\ \boxed{\text{סך שעות העבודה במשק}} & \times & \frac{\boxed{\text{תוצר}}}{\boxed{\text{סך שעות העבודה במשק}}} & = & \boxed{\text{תוצר (GDP)}} \end{array}$$

גורמים המשפיעים על התוצר:

- פריון העבודה – טכנולוגיה, הון אנושי, תשתיות, בירוקרטיה
- עצימות העבודה – שעות עבודה, מספר עובדים

תעסוקה

מספר המועסקים בישראל באלפים, 1995-2017

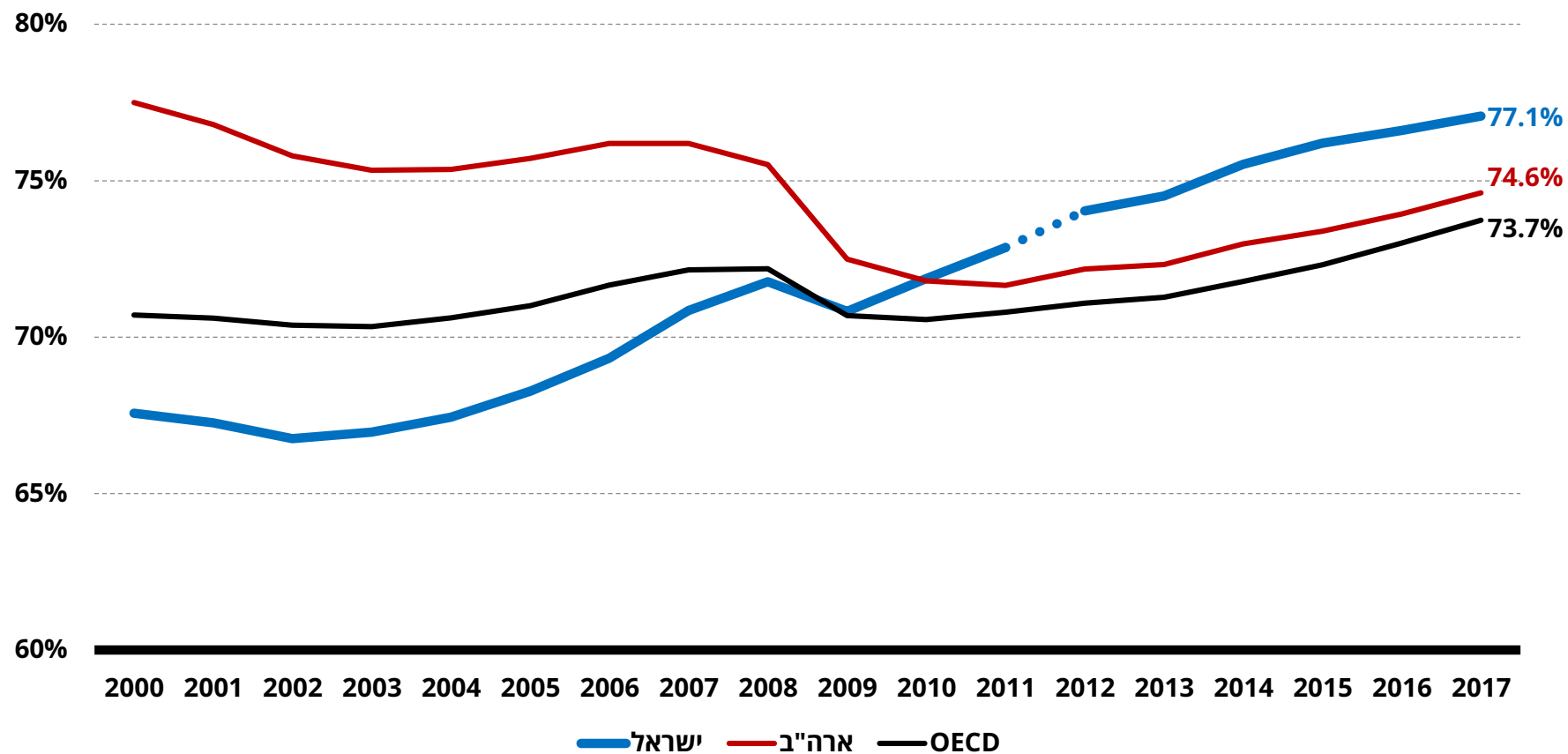

Data: <https://data.oecd.org/emp/employment-rate.htm>, thousand persons

תעסוקה

שיעור התעסוקה

מגמת שיעור התעסוקה בישראל, בהשוואה לארה"ב ולממוצע ה-OECD, 2017-2000

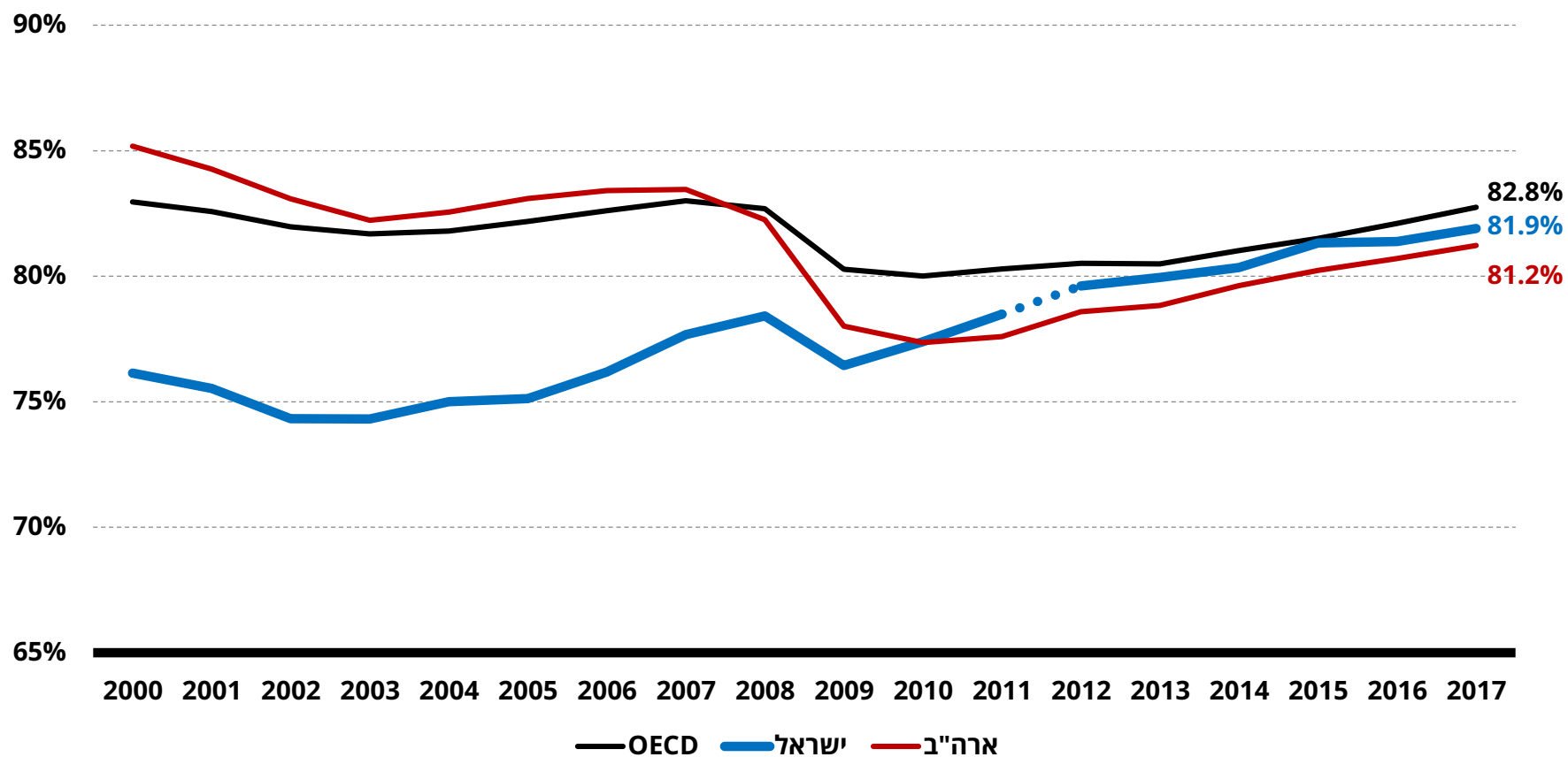

Data: https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=LFS_SEXAGE_I_R#, percentage of working age (25-64) population.

תעסוקה

שיעור התעסוקה - גברים

מגמת שיעור התעסוקה של גברים בישראל, בהשוואה לארה"ב ולממוצע ה-OECD, 2000-2017

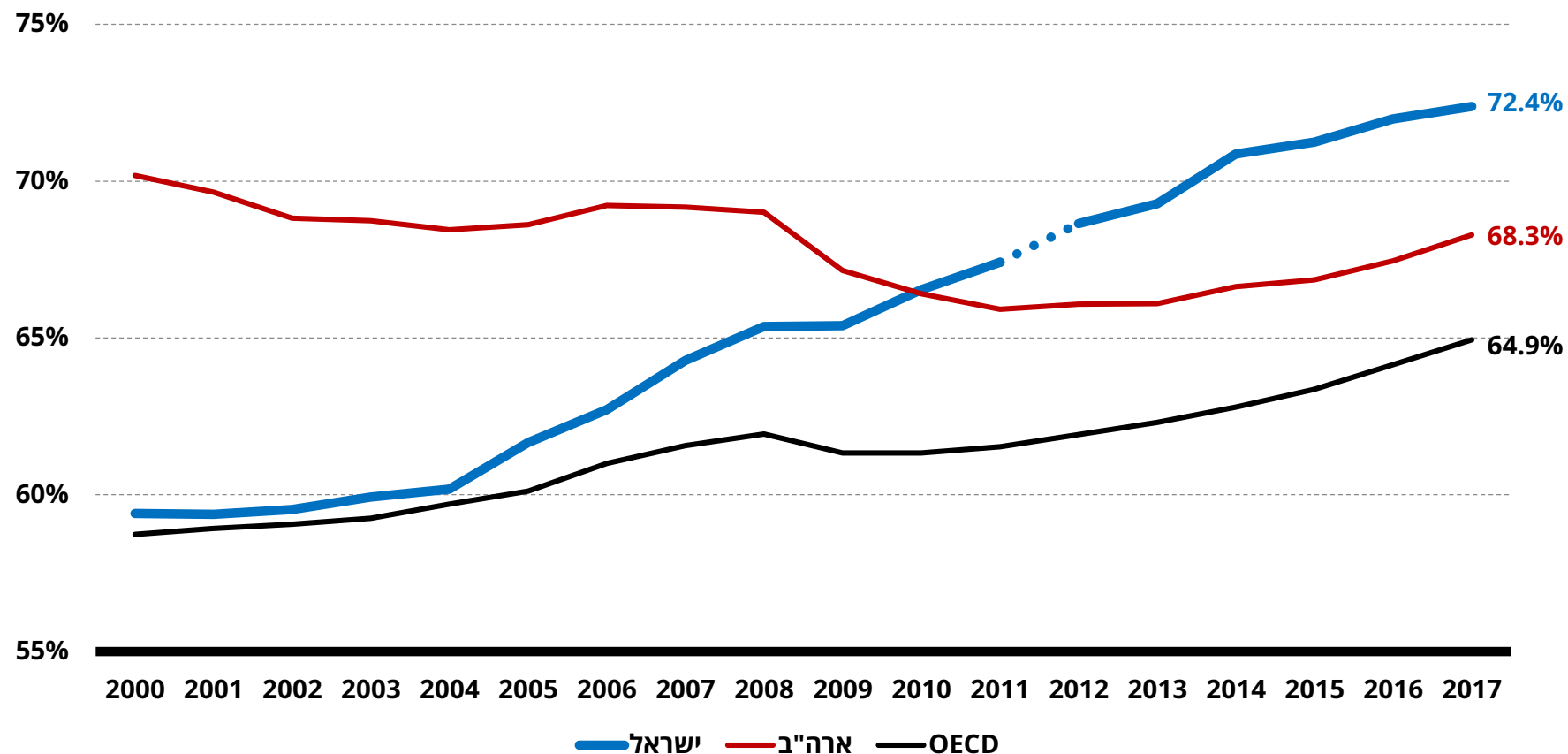

Data: https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=LFS_SEXAGE_I_R#, percentage of working age (25-64) men.

תעסוקה

שיעור התעסוקה - נשים

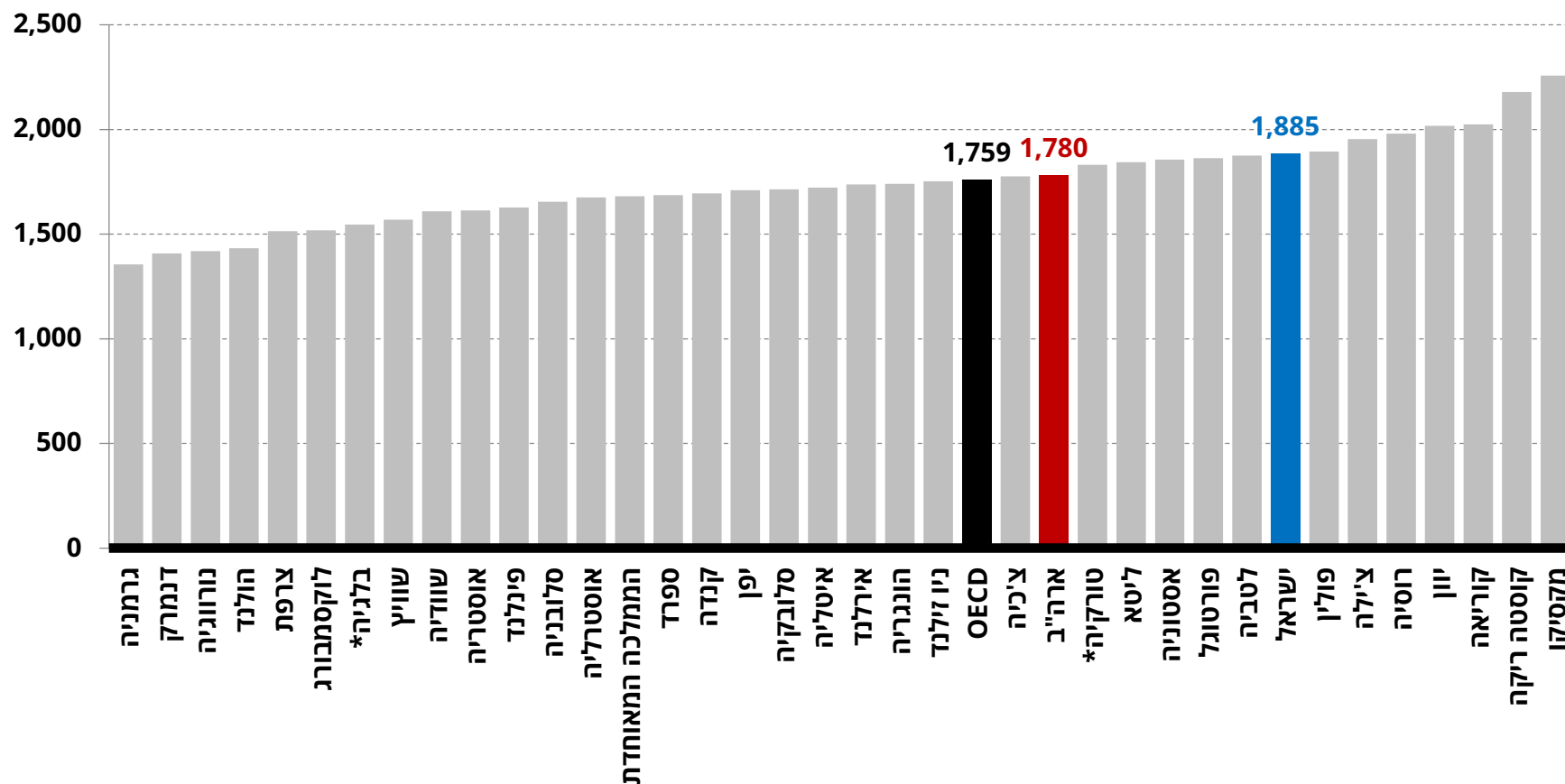
מגמת שיעור התעסוקה של נשים בישראל, בהשוואה לארה"ב ולממוצע ה-OECD, 2000-2017

Data: https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=LFS_SEXAGE_I_R#, percentage of working age (25-64) women.

שעות עבודה

מספר שעות לעובד בשנה השוואה בינלאומית של מדינות ה-OECD, שנת 2017

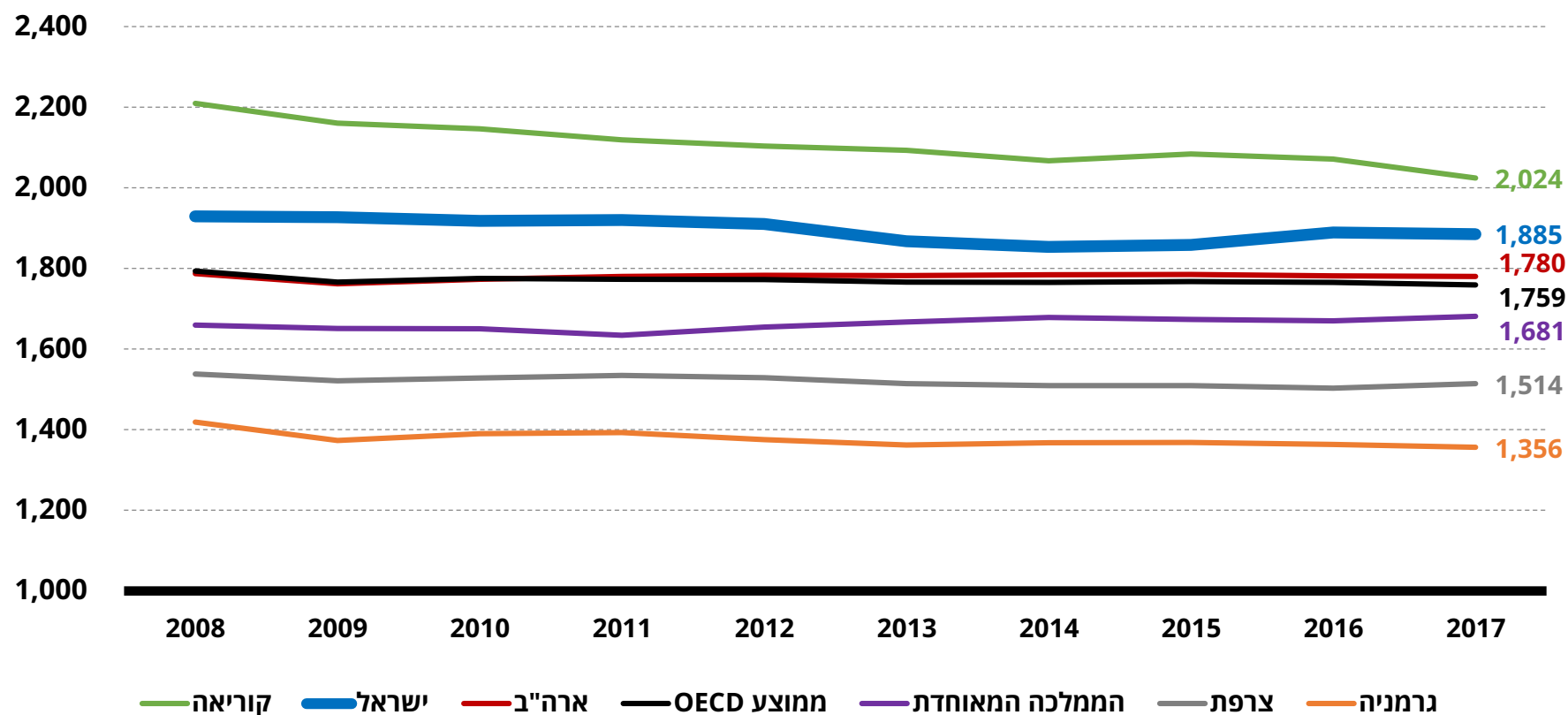
Data: <https://data.oecd.org/emp/hours-worked.htm>, hours/worker

* בבלגיה הנתון האחרון הוא משנת 2016, ובטורקיה הנתון האחרון הוא משנת 2013

שעות עבודה

מספר שעות לעובד בשנה

השוואה בינלאומית של מדינות ה-OECD, מגמה לשנים 2008-2017

Data: <https://data.oecd.org/emp/hours-worked.htm>, hours/worker.

חשיבות הפריון לצמיחה

תשומות העבודה
גדלו מאוד וקרובות
למיצוי

- שיעורי התעסוקה עלו בצורה מרשימה
- עובדים בישראל שעות עבודה רבות

עצימות
העבודה

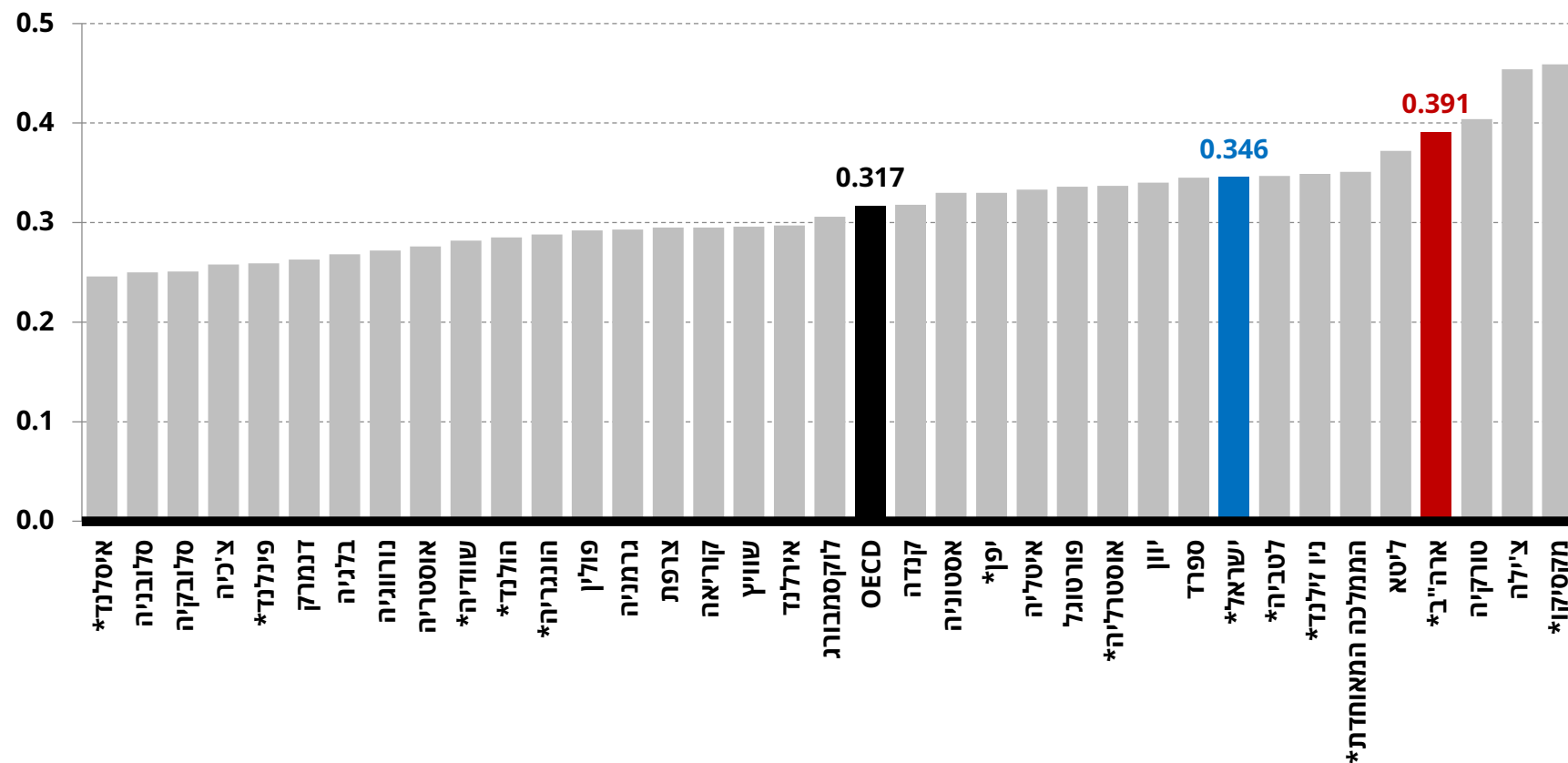
X

= פריון עבודה

תוצר
(GDP)

לכן, קיימת חשיבות גדולה מאוד לסוגיית הפריון,
לשם הבטחת צמיחה בת-קיימא.

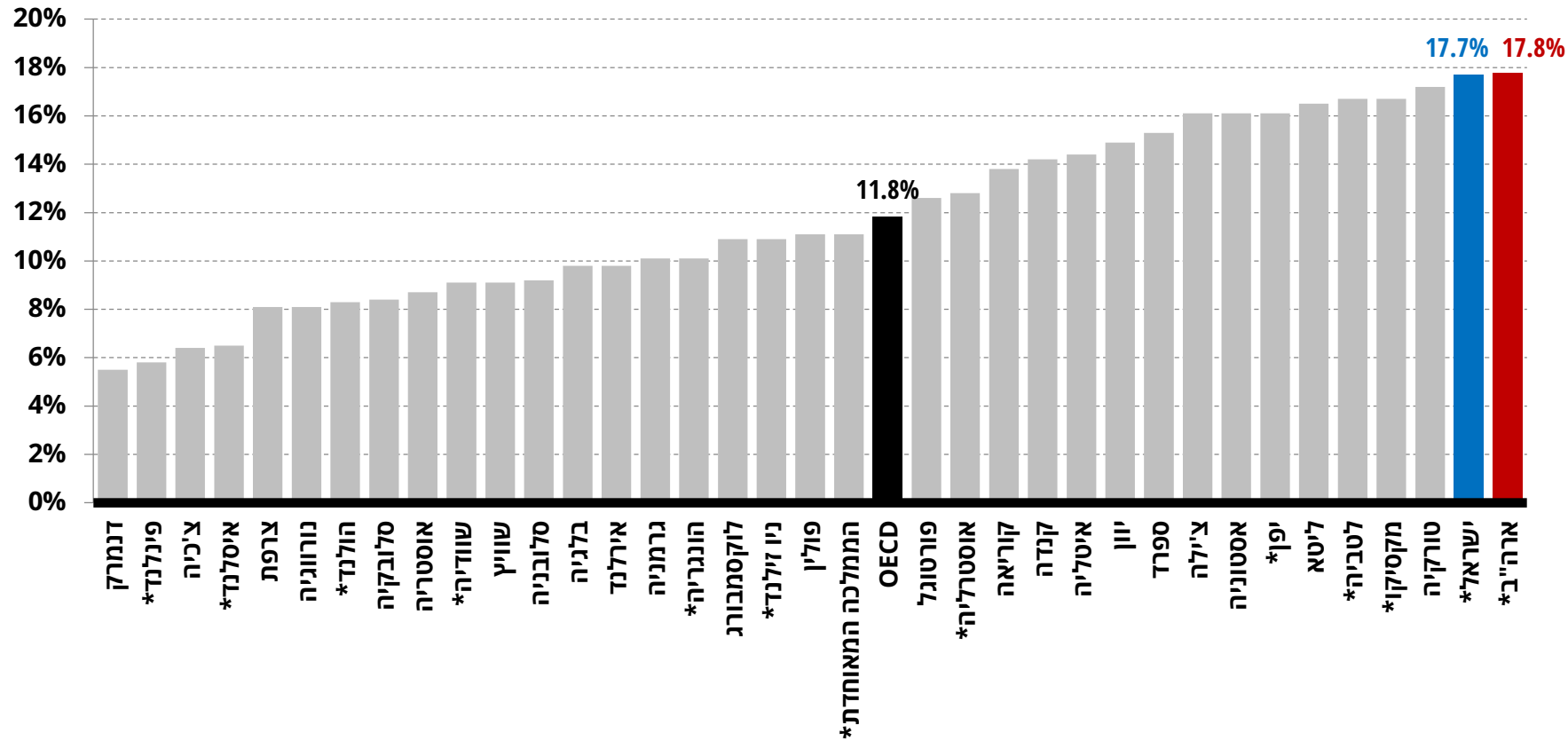
מדד ג'יני לאי שוויון השוואה בינלאומית, 2015

Data: <https://stats.oecd.org/#>, Gini, disposable income, post taxes and transfers.

* בקוסטה ריקה הנתון האחרון הוא משנת 2017. בפינלנד, שוודיה, הולנד, ישראל, לטביה, הממלכה המאוחדת וארה"ב הנתון האחרון הוא משנת 2016. באיסלנד, הונגריה, אוסטרליה, ניו זילנד ומקסיקו הנתון האחרון הוא משנת 2014. בברזיל הנתון האחרון הוא משנת 2013. ביפן הנתון האחרון הוא משנת 2012. בהודו ובסין הנתון האחרון הוא משנת 2011.

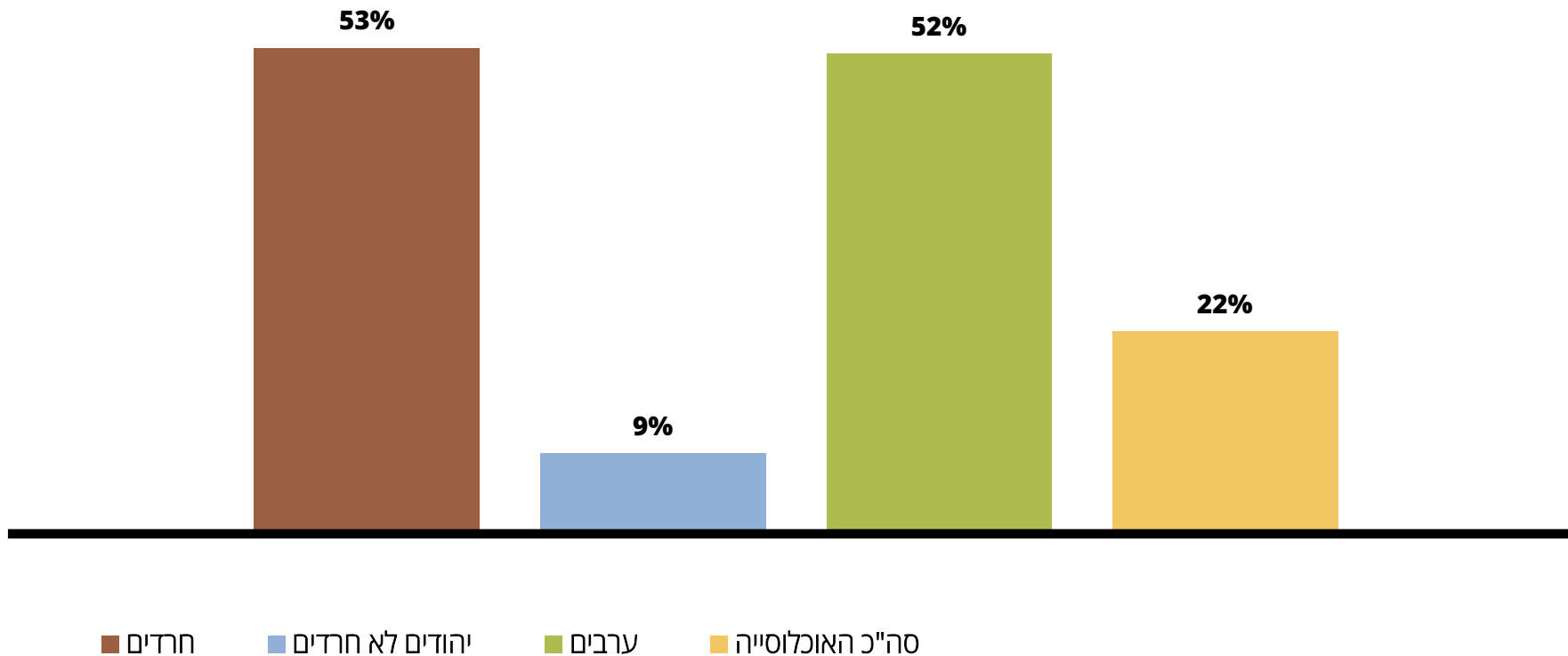
שיעור העוני השוואה בינלאומית, 2015

Data: <https://stats.oecd.org/#>, poverty rate, poverty line 50%, post taxes and transfers.

* בקוסטה ריקה הנתון האחרון הוא משנת 2017. בפינלנד, שוודיה, הולנד, ישראל, לטביה, הממלכה המאוחדת וארה"ב הנתון האחרון הוא משנת 2016. באיסלנד, הונגריה, אוסטרליה, ניו זילנד ומקסיקו הנתון האחרון הוא משנת 2014. בברזיל הנתון האחרון הוא משנת 2013. ביפן הנתון האחרון הוא משנת 2012. בהודו ובסין הנתון האחרון הוא משנת 2011.

תחולת העוני (שיעור העוני) שנת 2016

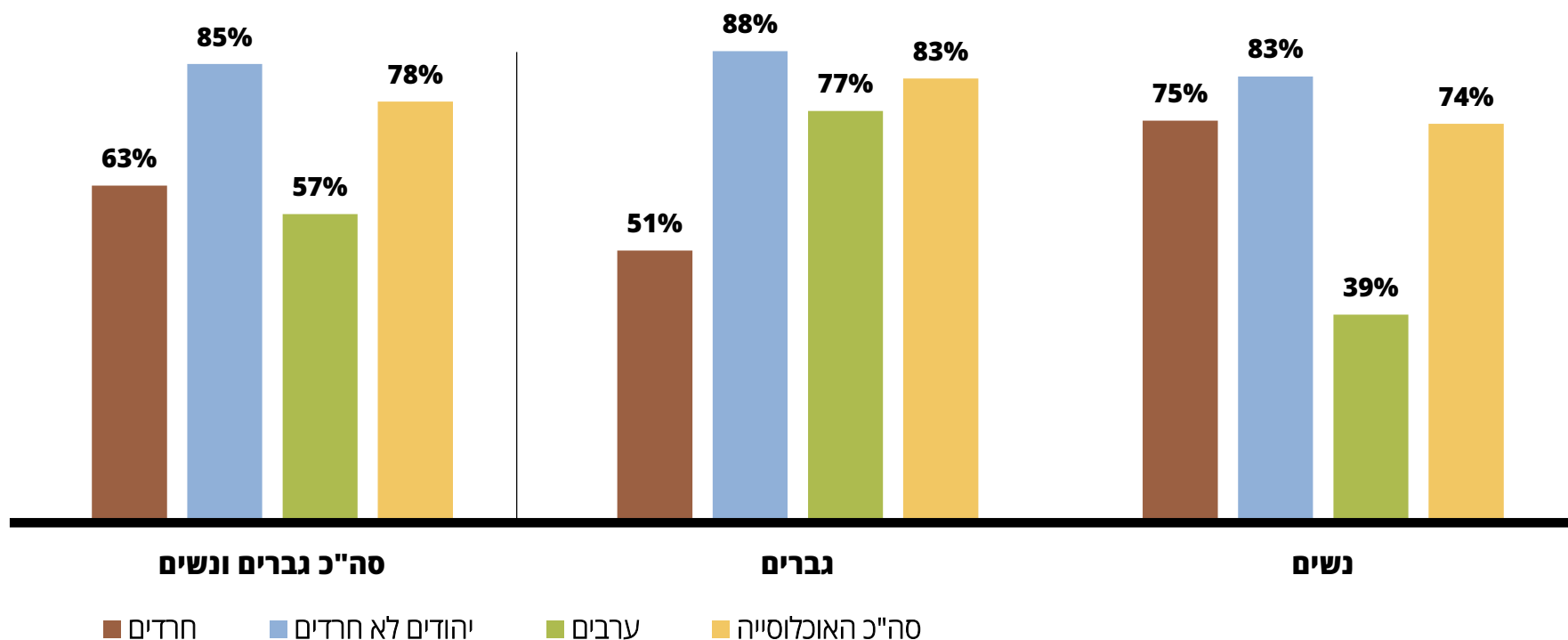

מקור: ניצה (קלינר) קסיר ודמיטרי רומנוב, 2018. "איכות חיים של אוכלוסיות בחברה הישראלית – מבט השוואתי", המכון החרדי למחקרי מדיניות.
נתונים: סקר הוצאות משק הבית של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2016 (חרדים – לפי הגדרה עצמית).

תעסוקה

שיעור התעסוקה

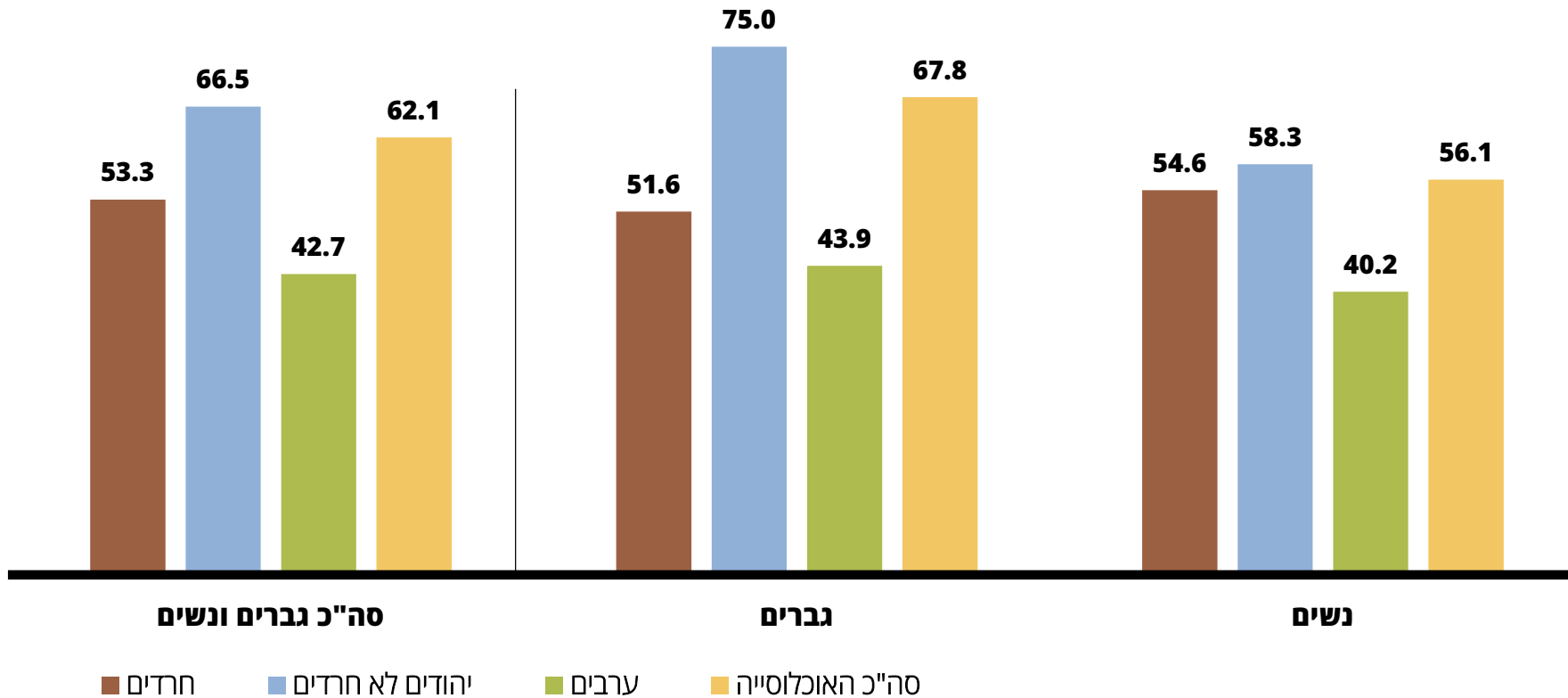
לפי מין, גילים 25-64, שנת 2018*

מקור: ניצה (קלינר) קסיר ודמיטרי רומנוב, 2018. "איכות חיים של אוכלוסיות בחברה הישראלית – מבט השוואתי", המכון החרדי למחקרי מדיניות.
נתונים: סקר כוח אדם של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2018 (חרדים – לפי הגדרה עצמית).
 * הנתונים מבוססים על ממוצע שיעור התעסוקה בשלושת הרבעים הראשונים של שנת 2018.

שכר לשעה לשכיר

לפי מין, גילים 25-64, מחירי 2016, שנת 2016

מקור: ניצה (קלינר) קסיר ודמיטרי רומנוב, 2018. "איכות חיים של אוכלוסיות בחברה הישראלית – מבט השוואתי", המכון החרדי למחקרי מדיניות.
נתונים: סקר הוצאות משק הבית של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2016 (חרדים – לפי הגדרה עצמית).

צמיחה מכלילה חשיבות הפריון

שילוב חלקי בשוק העבודה
של אוכלוסיות שונות:

- שיעורי תעסוקה נמוכים
- שכר נמוך (בין היתר בשל פריון עבודה נמוך)

אי-שוויון ועוני

בין הגורמים ל:

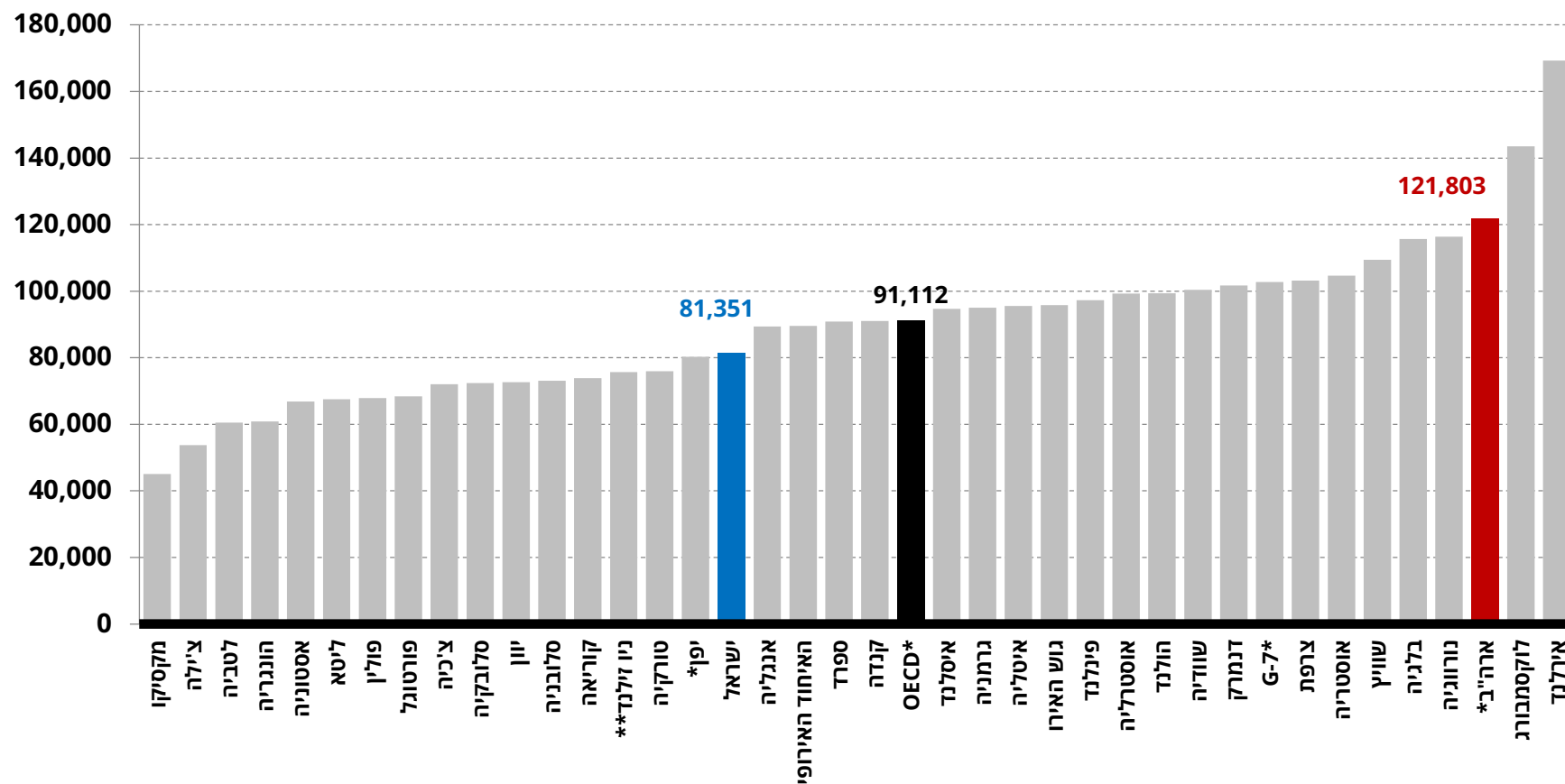
**לכן, סוגיית הטיפול בפריון חשובה במיוחד גם
לשם הבטחת צמיחה מכלילה**

רמת פריון העבודה בישראל

פריון העבודה

פריון לעובד

התוצר לעובד, השוואה בינלאומית, 2017

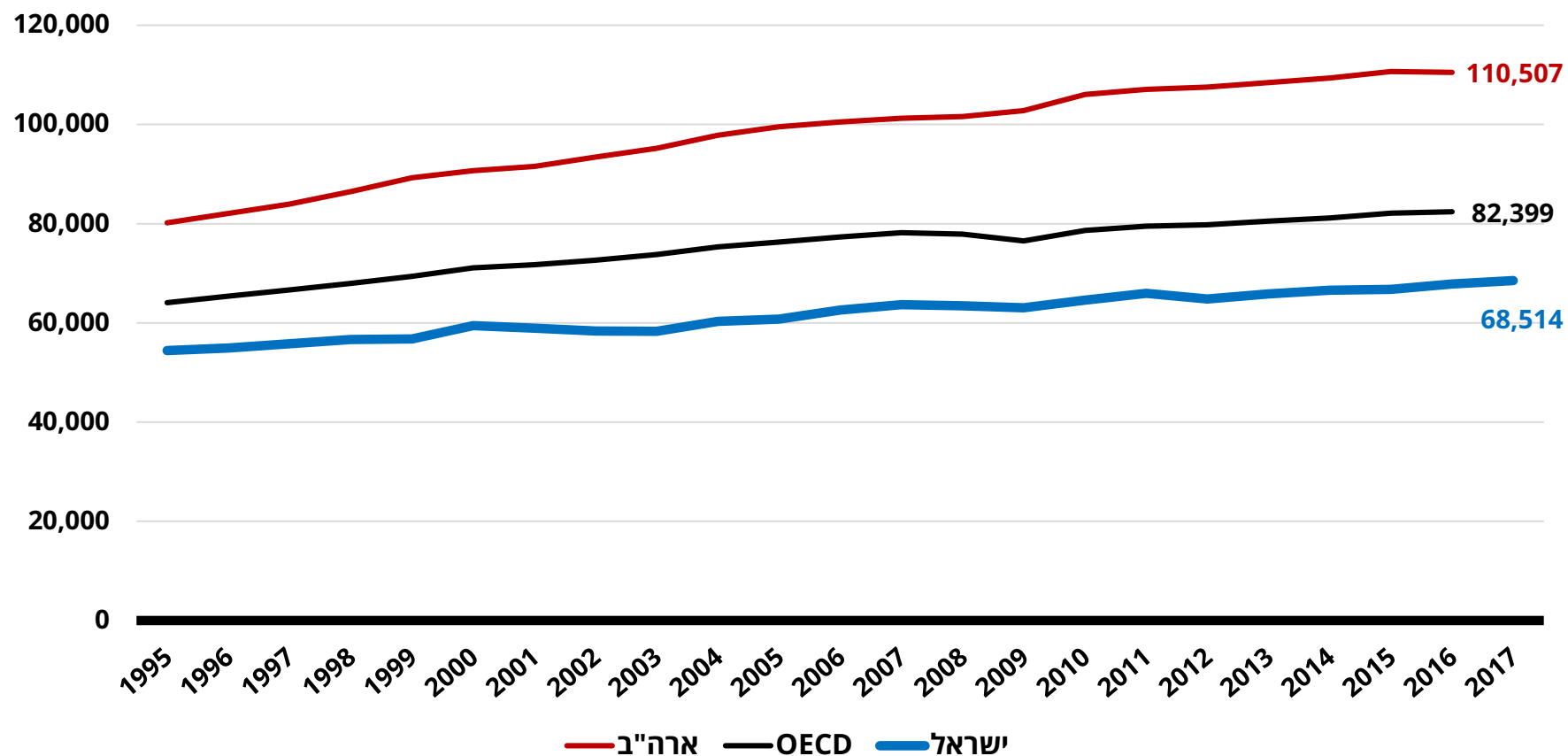
Data: <https://stats.oecd.org/#>, USD, current prices and PPPs.

* במדינות יפן, OECD, G-7 וארה"ב הנתון האחרון הוא משנת 2016. ** בניו זילנד הנתון משוער בלבד.

פריון העבודה

פריון לעובד

התוצר לעובד, ישראל בהשוואה לארה"ב ולממוצע ה-OECD, 1995-2017

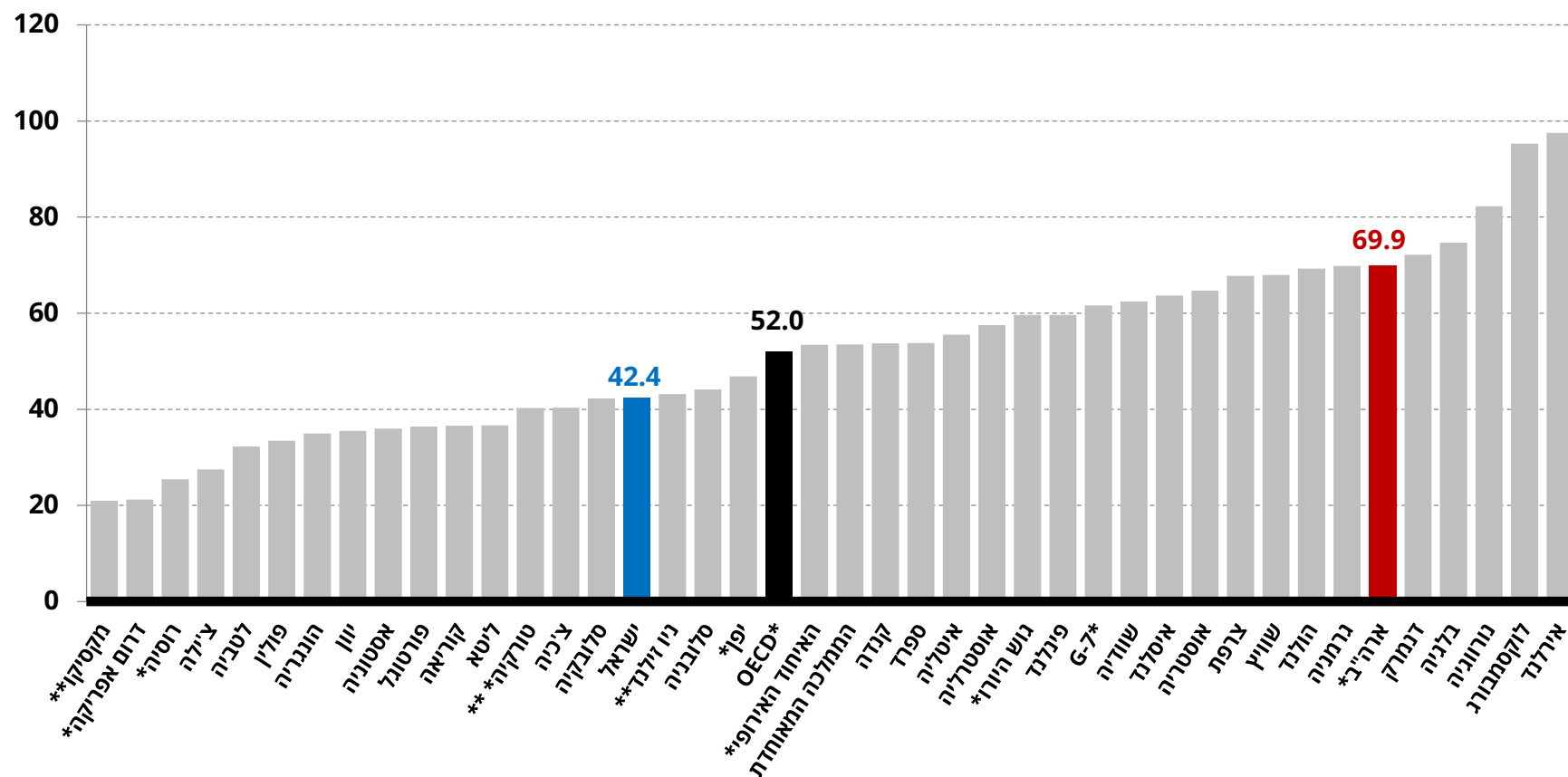

Data: <https://stats.oecd.org/#>, USD, constant prices, 2010 PPPs.

פריון העבודה

פריון לשעת עבודה

התוצר לשעת עבודה בהשוואה בינלאומית, 2017

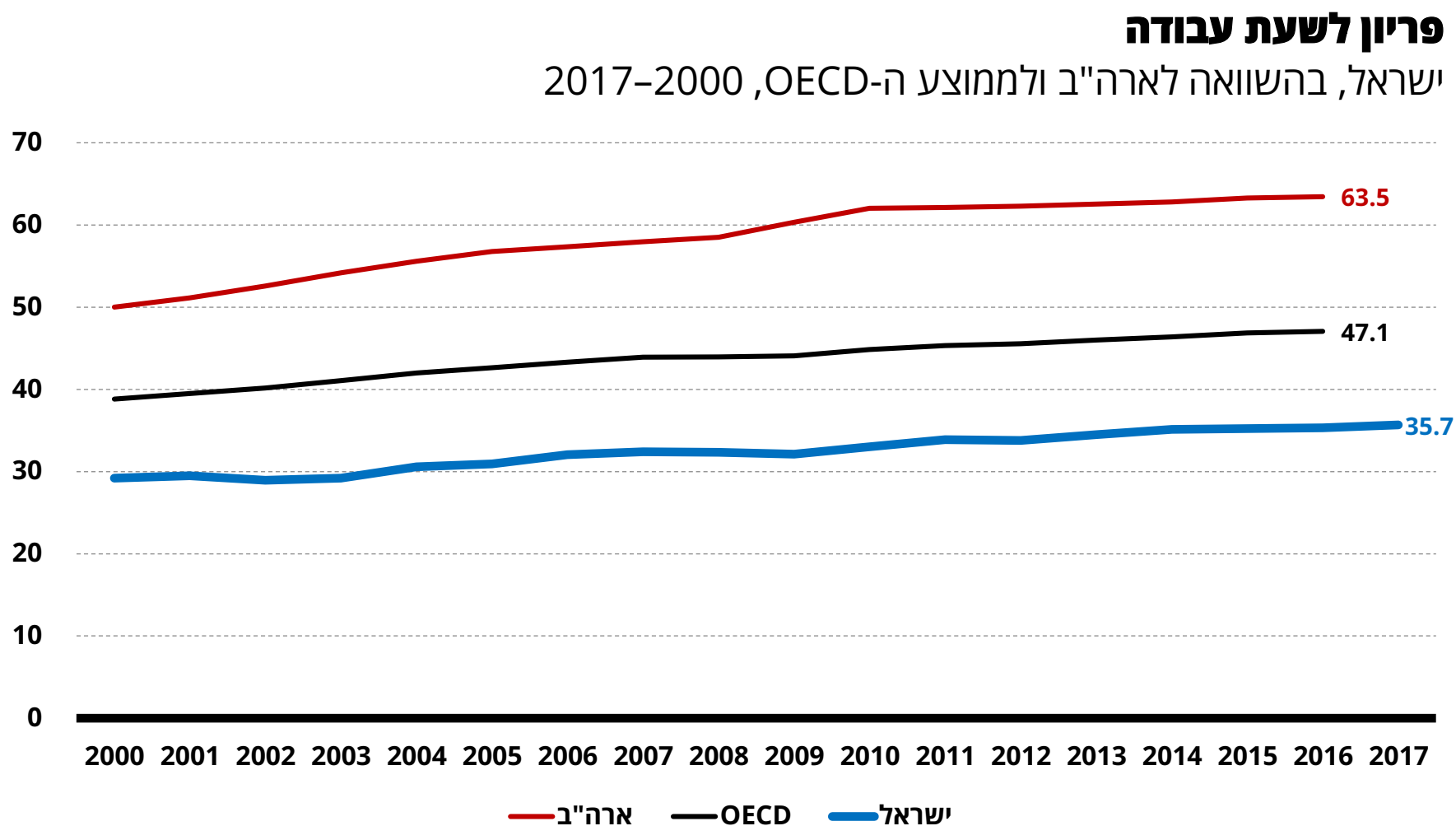

התוצר לשעת
עבודה בישראל מהווה:
82% מזה של מדינות ה-OECD
61% מזה של ארה"ב

Data: <https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=NAAG>, USD, current prices and PPPs.

* במדינות אלה הנתון האחרון הוא משנת 2016, בדרום אפריקה הנתון האחרון הוא משנת 2014 ** במדינות אלה הנתונים משוערים בלבד

פריון לשעת עבודה

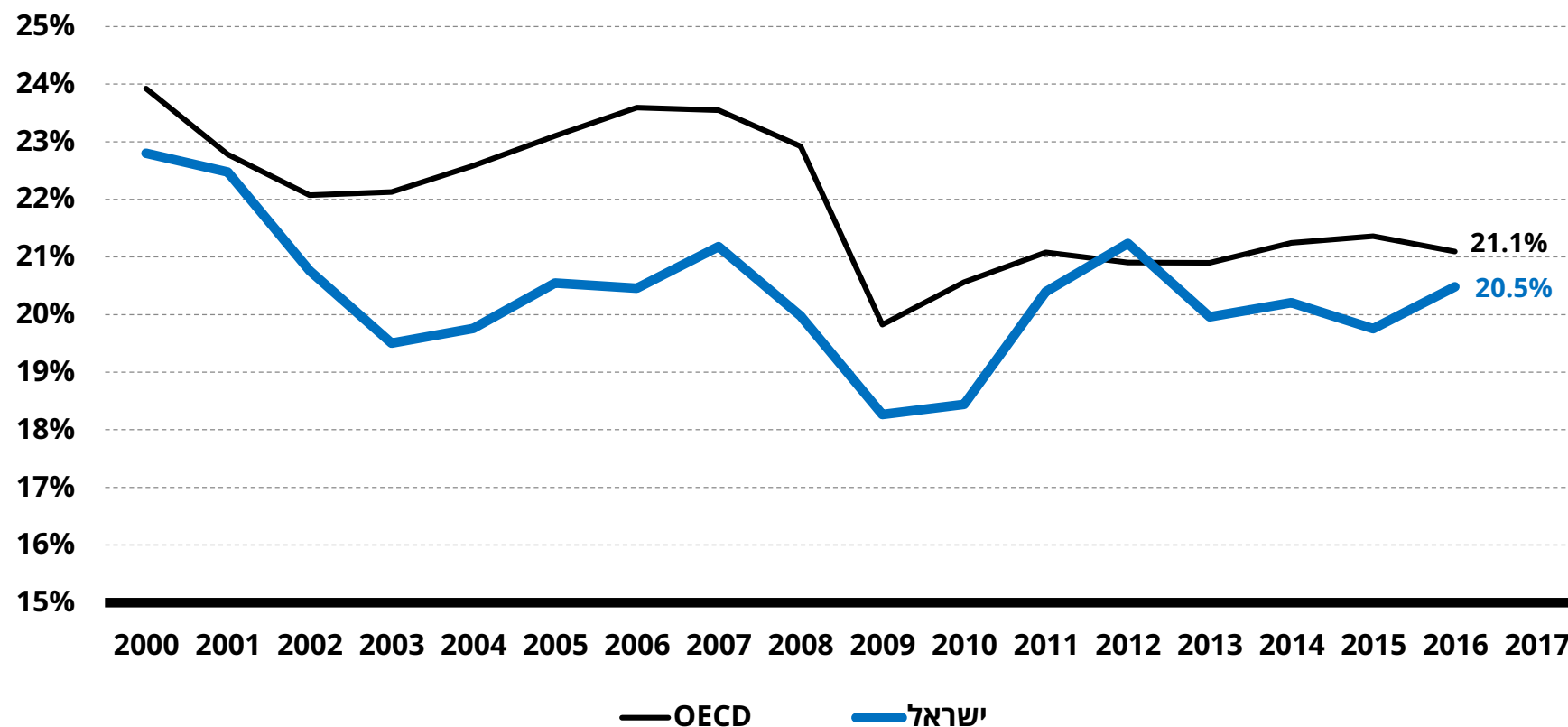

Data: <https://stats.oecd.org/>, USD, constant prices, 2010 PPPs.

גורמים לפיריון הנמוך

השקעה בהון

שיעור ההשקעה בהון נטו (היווי הון גולמי - GCF) ישראל בהשוואה לארה"ב ולממוצע ה-OECD*, 2017-2000

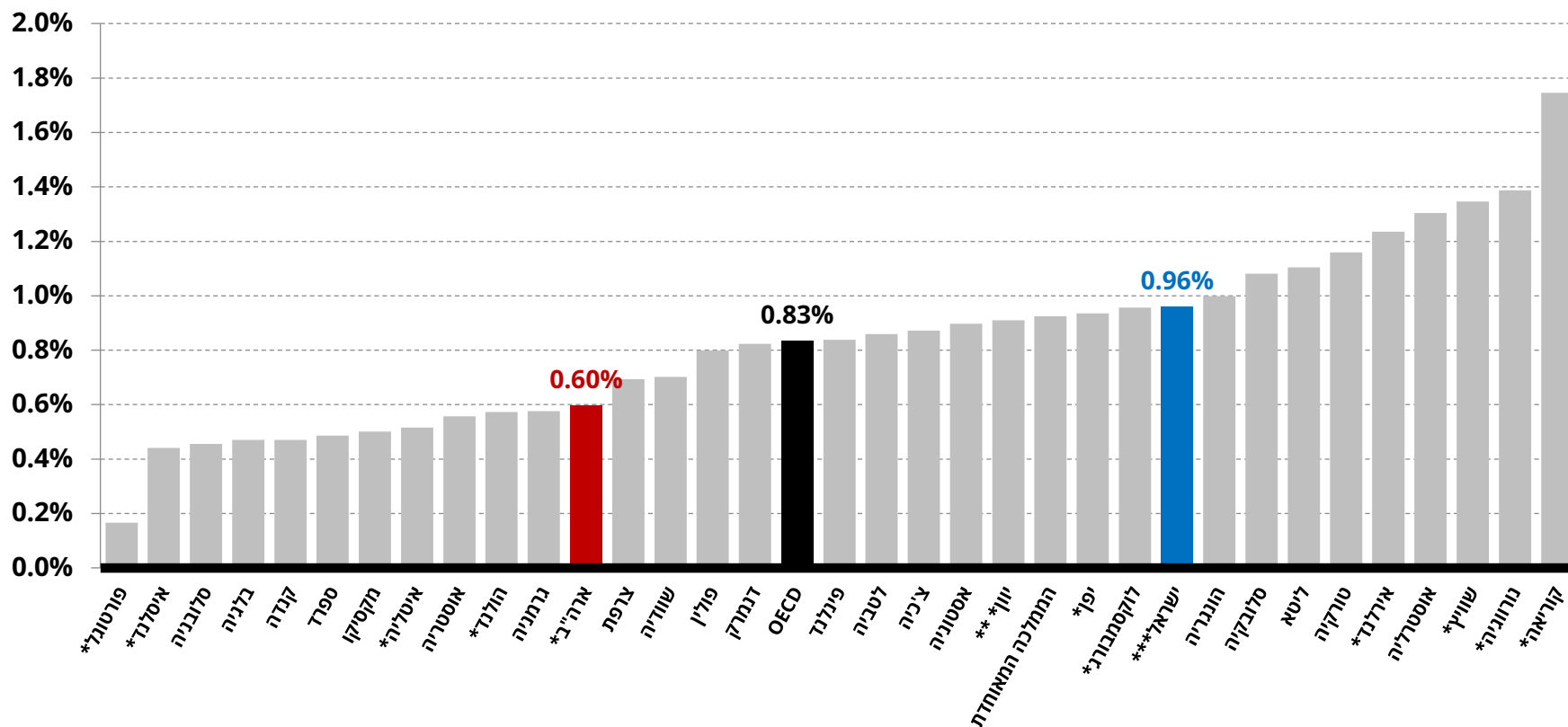
שיעור ההשקעה הנמוך
מביא לפער מצטבר
בהשקעה במשק
הישראלי על פני השנים

Data: https://data.worldbank.org/indicator/NE.GDI.TOTL.ZS?locations=IL-US-OE&name_desc=true, the world bank data, gross capital formation, percentage of GDP

השקעה בתשתיות

שיעור ההשקעה בתחבורה יבשתית כאחוז מהתוצר

השוואה בינלאומית של מדינות ה-OECD, 2016

**אומדן קרן המטבע
הבינלאומית:**
"עלייה של כ-1% תוצר
בהשקעה בפרויקטים
של תשתית – במידה
ואלו נבחרים בקפידה
ומבוצעים ביעילות –
צפויה להעלות את רמת
התוצר ב-0.4% בטווח
המידי וב-1.5% לאחר
ארבע שנים." (דוח בנק ישראל)

Data: <https://stats.oecd.org/>, total inland transport infrastructure investment per GDP.

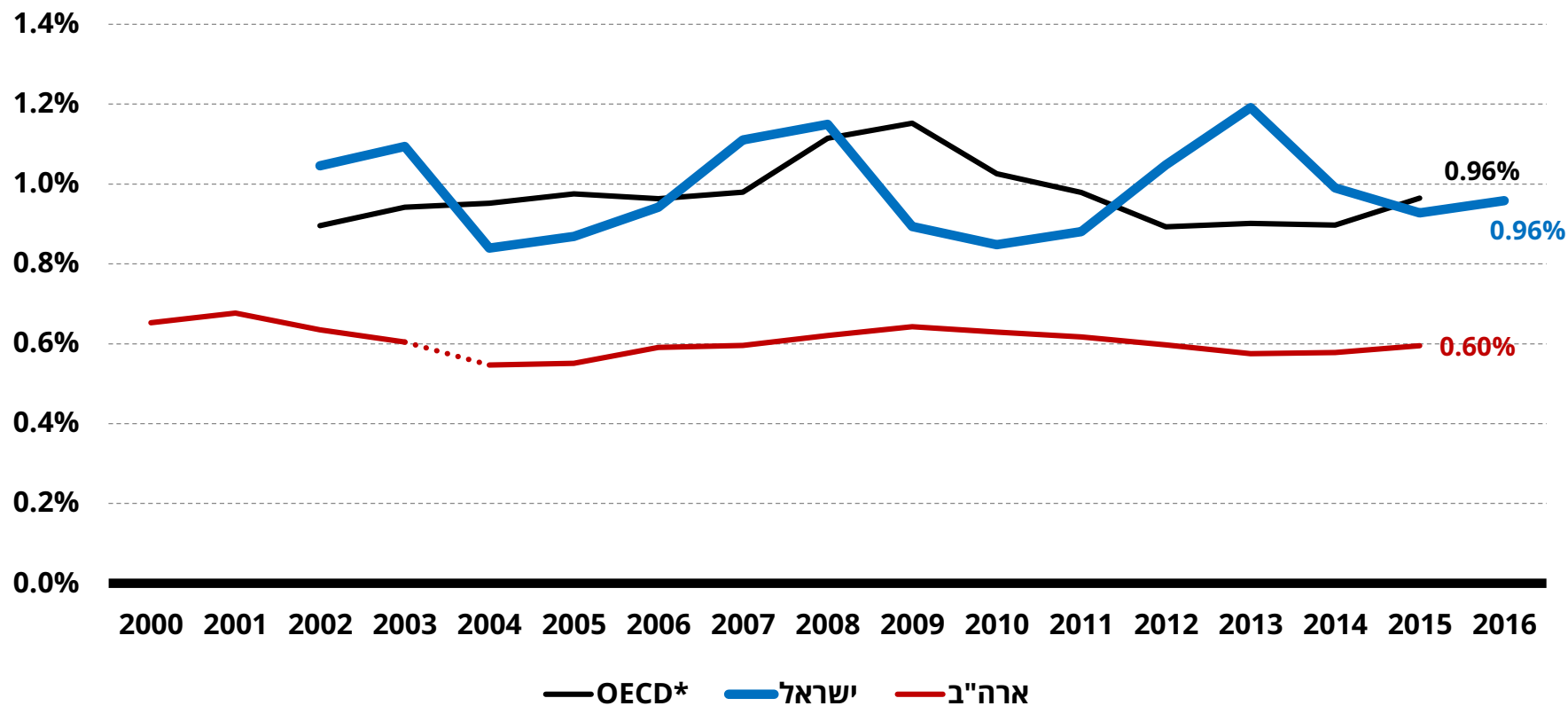
<https://www.boi.org.il/he/NewsAndPublications/PressReleases/Pages/18-3-18.aspx> Bank of Israel annual report for 2017.

* באיסלנד, איטליה, ארה"ב, יוון, יפן, לוקסמבורג, נורווגיה וקוריאה הנתון האחרון הוא משנת 2015. בשווייץ הנתון האחרון הוא משנת 2014. בפורטוגל הנתון האחרון הוא משנת 2013. בהולנד הנתון האחרון הוא משנת 2011.

באירלנד הנתון האחרון הוא משנת 2007. ** נתון משוער בלבד *** הנתון של ישראל לקוח מדו"ח בנק ישראל לשנת 2017, לא מנתוני ה-OECD

השקעה בתשתיות

שיעור ההשקעה בתחבורה יבשתית על פני זמן בהשוואה לארה"ב ולממוצע ה-OECD*, שנים 2000-2016

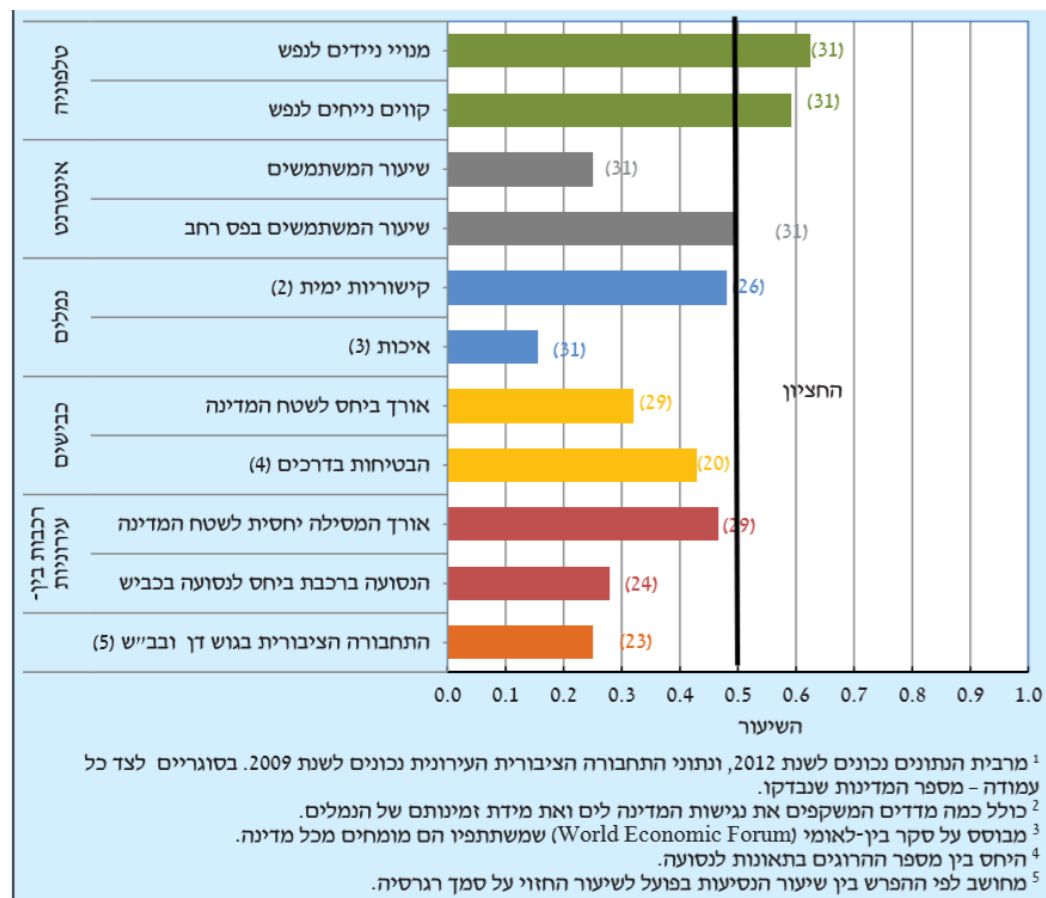
Data: <https://stats.oecd.org/>, total inland transport infrastructure investment per GDP.

<https://www.boi.org.il/he/NewsAndPublications/PressReleases/Pages/18-3-18.aspx> Bank of Israel annual report for 2017.

* ממוצע ה-OECD הוא הממוצע הפשוט של שיעור ההשקעה של מדינות ה-OECD, למעט אירלנד, הולנד, פורטוגל ושווייץ שהושמטו כדי לשמור על רצף הנתונים, וצ'ילה וניו זילנד שחסרים נתונים שלהן. נתוני ישראל לקוחים מזו"ח בנק ישראל לשנת 2017.

השקעה בתשתיות

איכות התשתיות השונות בישראל מדדים נבחרים לרמת התשתיות, בהשוואה ל-OECD¹, שנת 2014

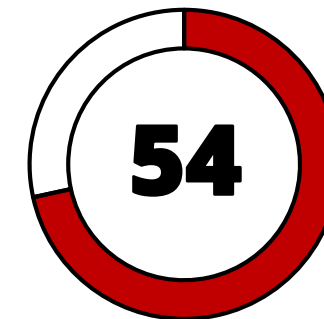
נתונים: ז"ח בנק ישראל לשנת 2014

“Doing Business”

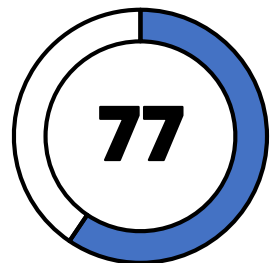
מיקום ישראל במדד ה-Doing Business* מיקום מתוך 190 מדינות, שנת 2018

מבין מדינות ה-OECD,
ישראל מדורגת במקום 29 מתוך 36

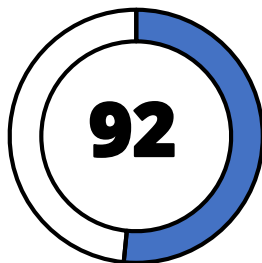
Doing Business

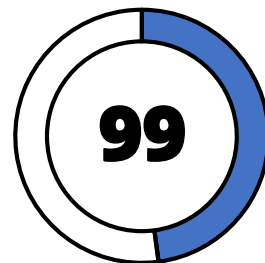
חיבור לחשמל

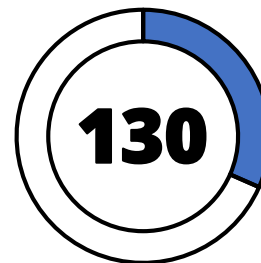
אכיפת חוזים

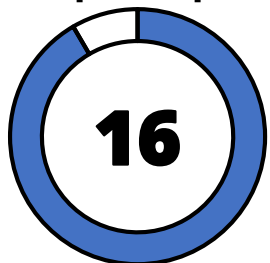
תשלומי מיסים

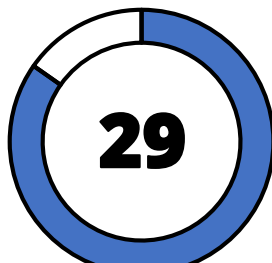
רישום נכסים

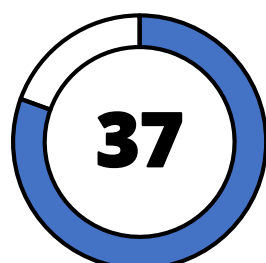
הגנה על
משקיעים קטנים

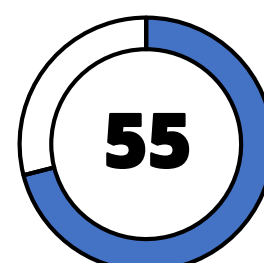
טיפול בפשיטות רגל

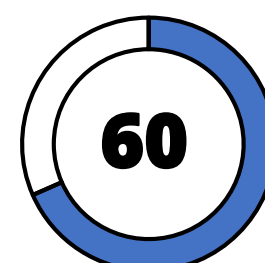
פתיחת עסק

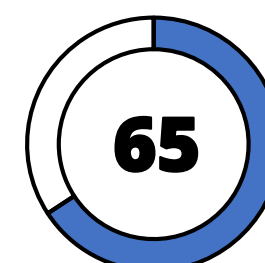
השגת אשראי

מסחר בין מדינות

אישורי בנייה

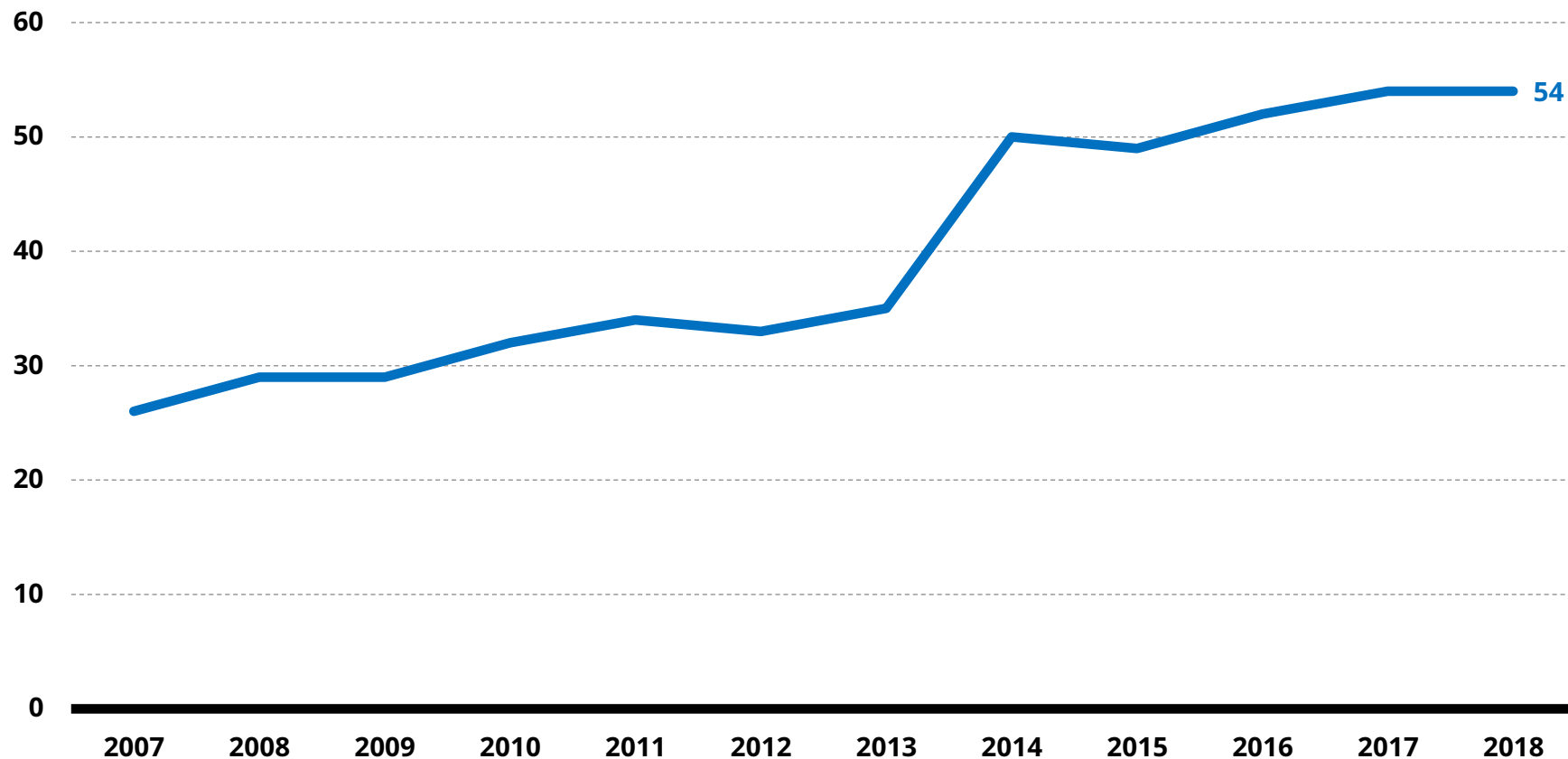
Data: <http://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/country/i/israel/ISR.pdf>, “Doing Business 2018”, Economic Profile of Israel.

* דירוג מתוך 190 מדינות. דירוג גבוה יותר משקף מצב שלילי יותר.

מיקום
ישראל מתוך
190 מדינות

מיקום ישראל במדד ה-Doing Business

שנים 2008-2018

Data: <https://tradingeconomics.com/israel/ease-of-doing-business>, "trading economics" website.

<http://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB2018-Full-Report.pdf>, "Doing Business 2018".

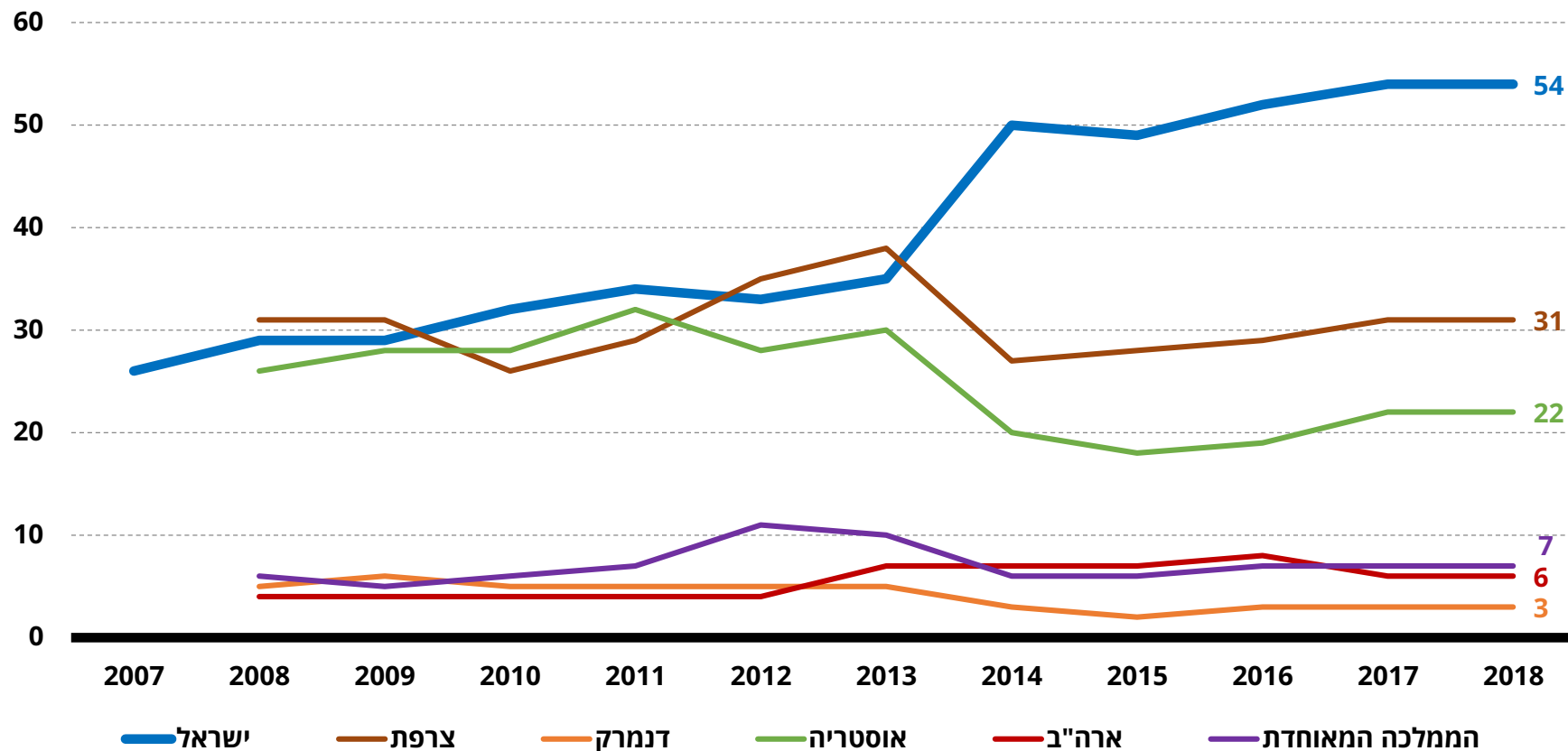
* דירוג מתוך 190 מדינות. דירוג גבוה יותר משקף מצב שלילי יותר

"Doing Business"

מיקום
ישראל מתוך
190 מדינות

דירוג מדד ה-Doing Business לאורך השנים

מגמת דירוג, בהשוואה למדינות שונות, שנים 2008-2018

Data: <https://tradingeconomics.com/israel/ease-of-doing-business>, "trading economics" website.

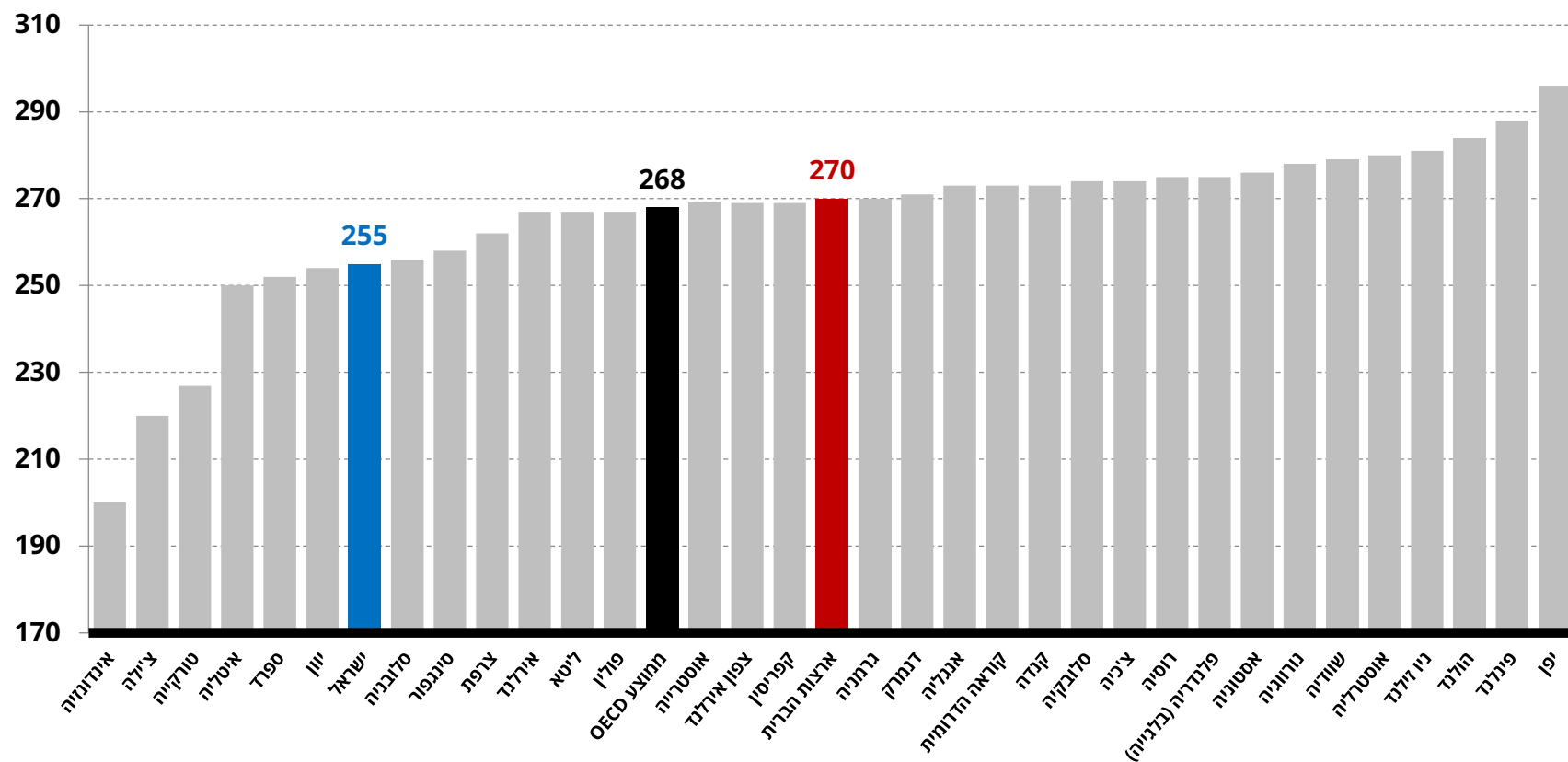
<http://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB2018-Full-Report.pdf>, "Doing Business 2018".

* דירוג מתוך 190 מדינות. דירוג גבוה יותר משקף מצב שלילי יותר

"Doing Business"

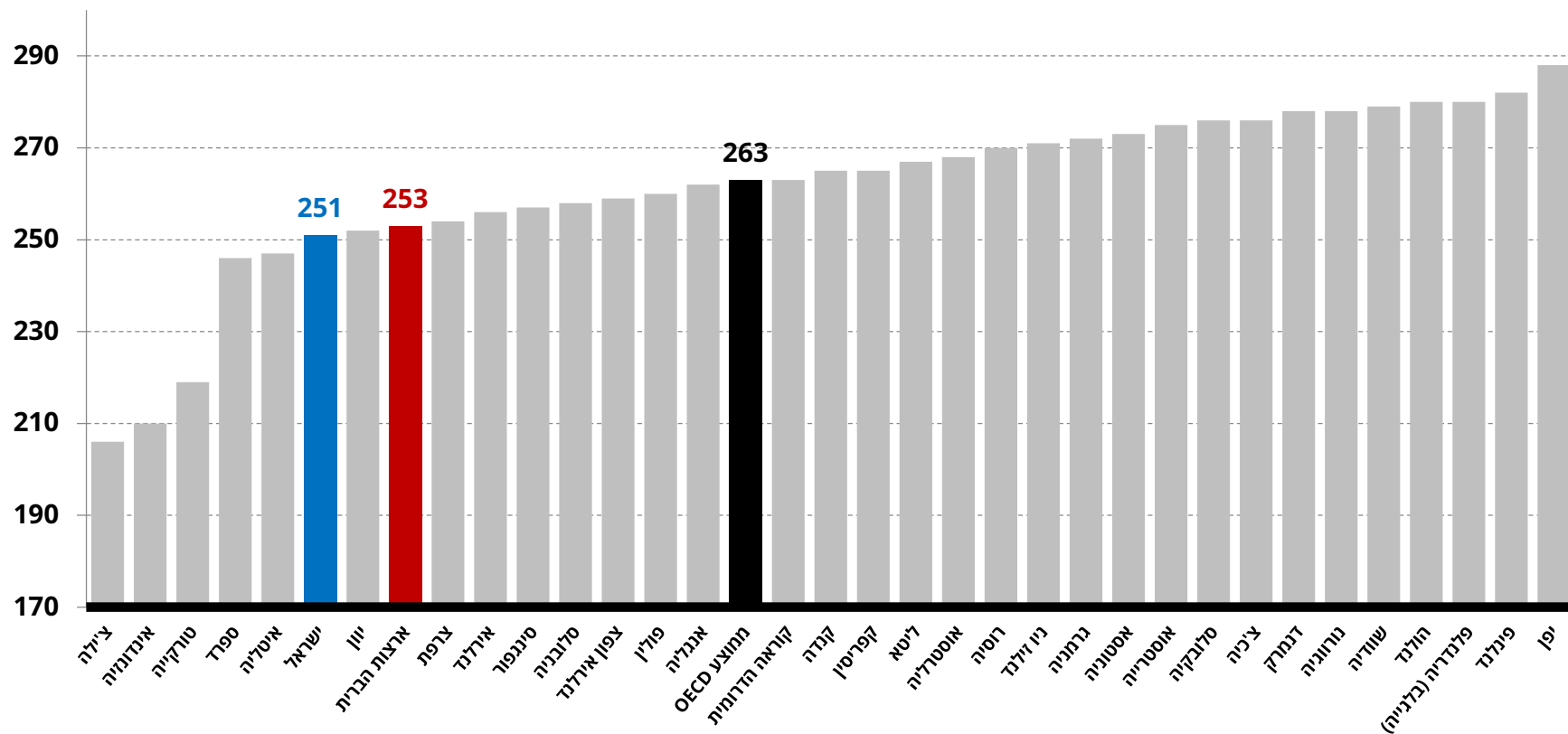
הון אנושי

ציון ממוצע במבחני סקר מיומנויות (PIAAC) אוריינות קריאה

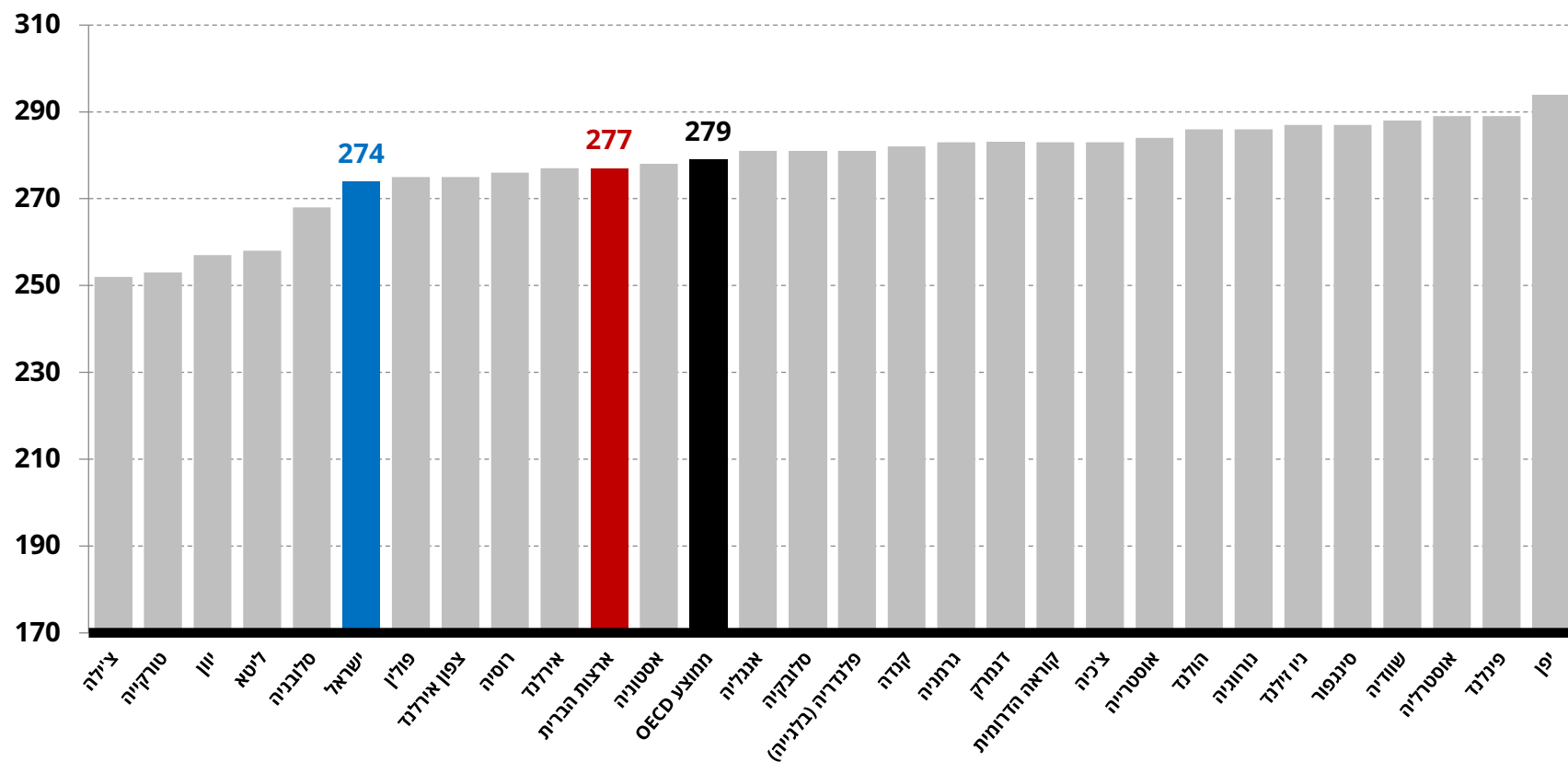
נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, "מיומנויות בוגרים בישראל 2014-2015", פרסום מס' 1640, יוני 2016.

ציון ממוצע במבחני סקר מיומנויות (PIAAC) אוריינות מתמטית

נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, "מיומנויות בוגרים בישראל 2014-2015", פרסום מס' 1640, יוני 2016.

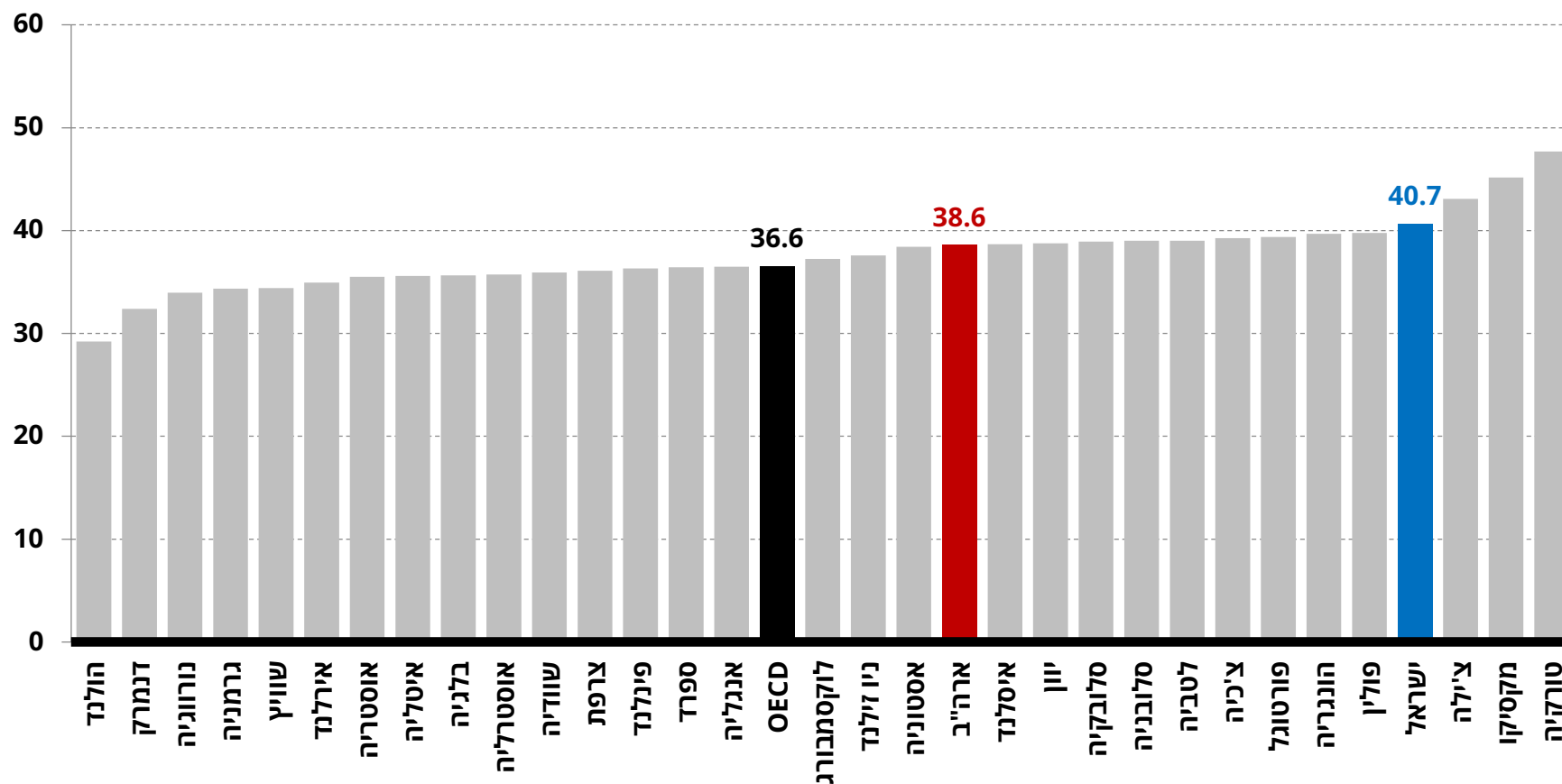
ציון ממוצע במבחני סקר מיומנויות (PIAAC) פתרון בעיות בסביבה מתקשבת

נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, "מיומנויות בוגרים בישראל 2014-2015", פרסום מס' 1640, יוני 2016.
* המדינות: איטליה, אינדונזיה, ספרד, צרפת וקפריסין לא השתתפו במבחן זה

שעות עבודה

מספר שעות עבודה שבועיות בדרך כלל בעבודה העיקרית השוואה בינלאומית של מדינות ה-OECD, שנת 2017

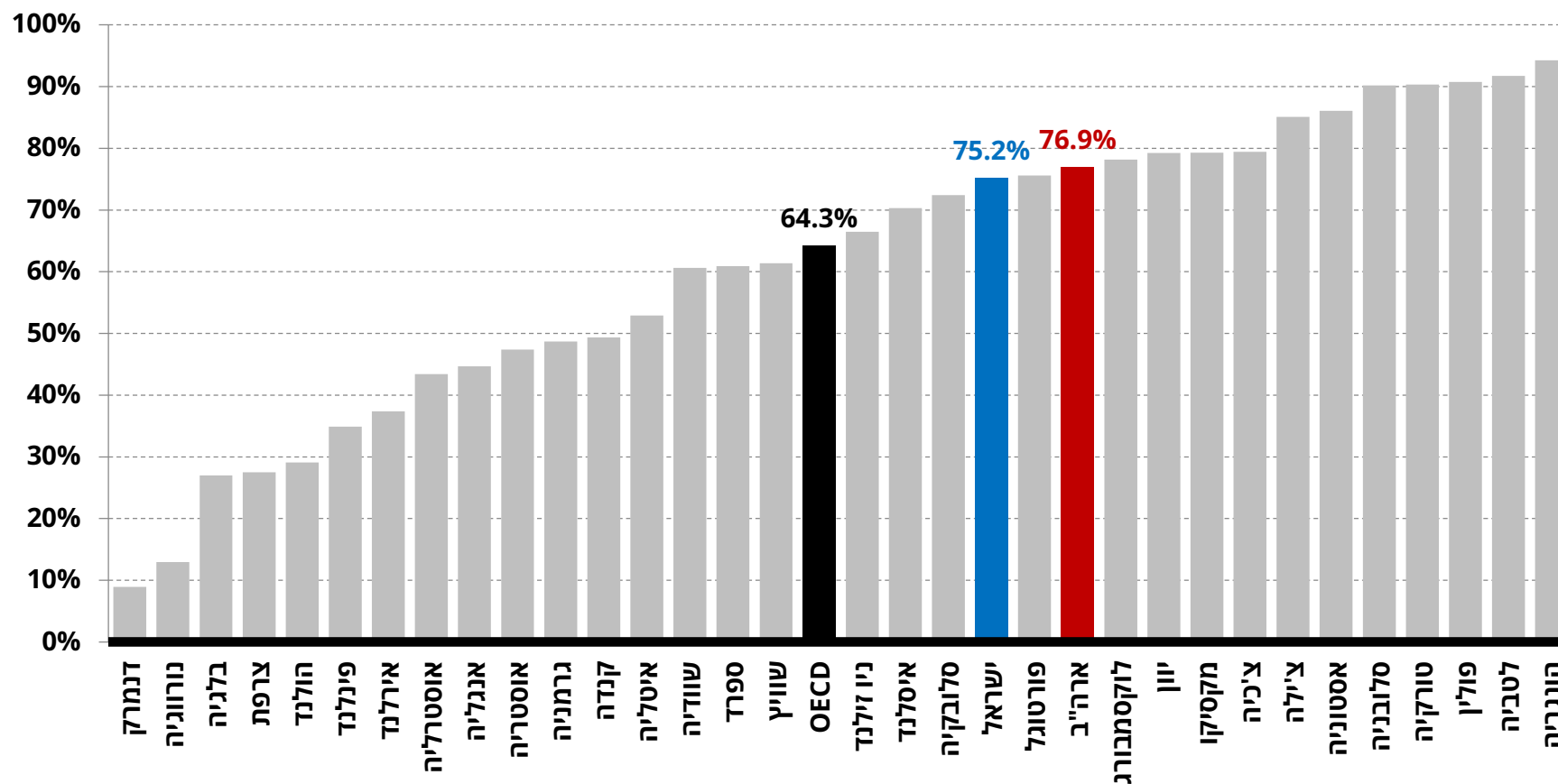

Data: OECD.Stat – Average usual weekly hours worked on the main job.

* בנורווגיה הנתון האחרון הוא לשנת 2016, אין נתונים זמינים עבור קוריאה וקנדה.

שעות עבודה

שיעור המועסקים העובדים למעלה מ-40 שעות שבועיות בדרך כלל השוואה בינלאומית של מדינות ה-OECD, שנת 2017

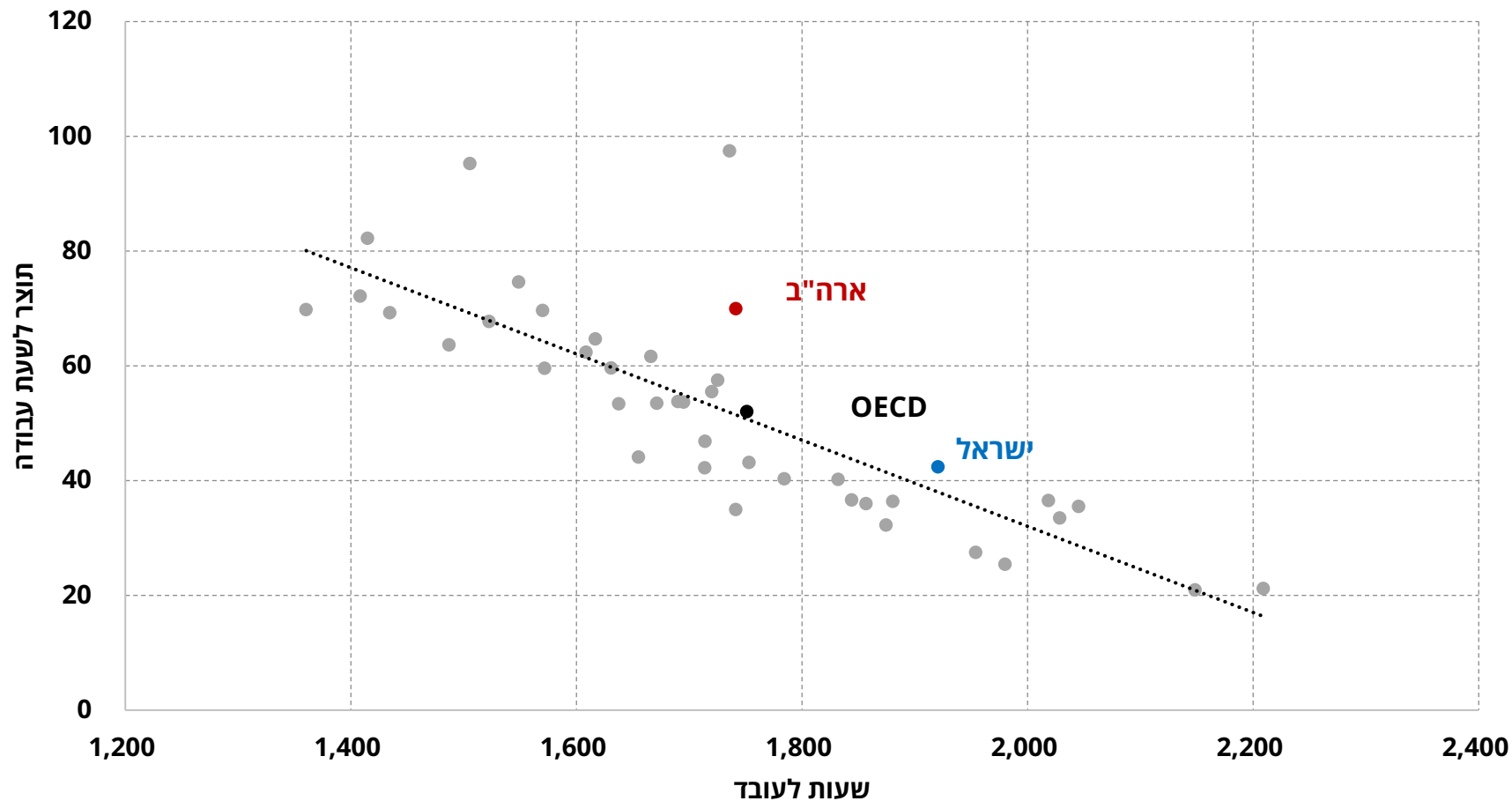

Data: OECD.Stat – Average usual weekly hours worked on the main job.

* בנורווגיה הנתון האחרון הוא לשנת 2016, אין נתונים זמינים עבור קוריאה וקנדה.

תוצר לשעת עבודה לעומת שעות עבודה לעובד

שעות העבודה והתוצר לשעת עבודה, מדינות שונות, 2017*

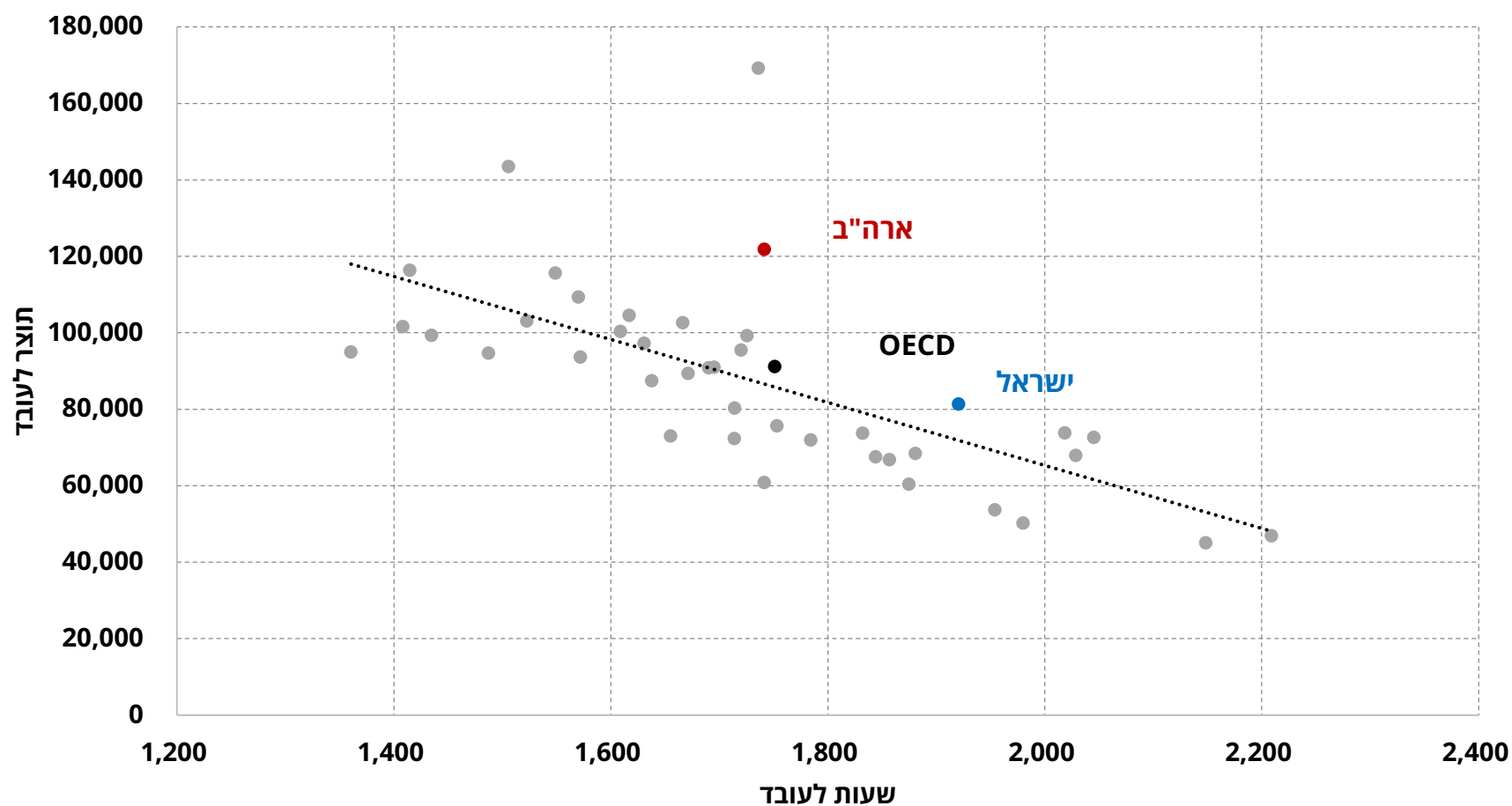

Data: <https://stats.oecd.org/#>, OECD statistics, GDP in USD, current prices and PPPs.

בחלק מהמדינות הנתון האחרון הוא משנת 2016. בדרום אפריקה הנתון האחרון הוא משנת 2014 *

תוצר לעובד לעומת שעות עבודה לעובד

שעות העבודה והתוצר לעובד, מדינות שונות, 2017*

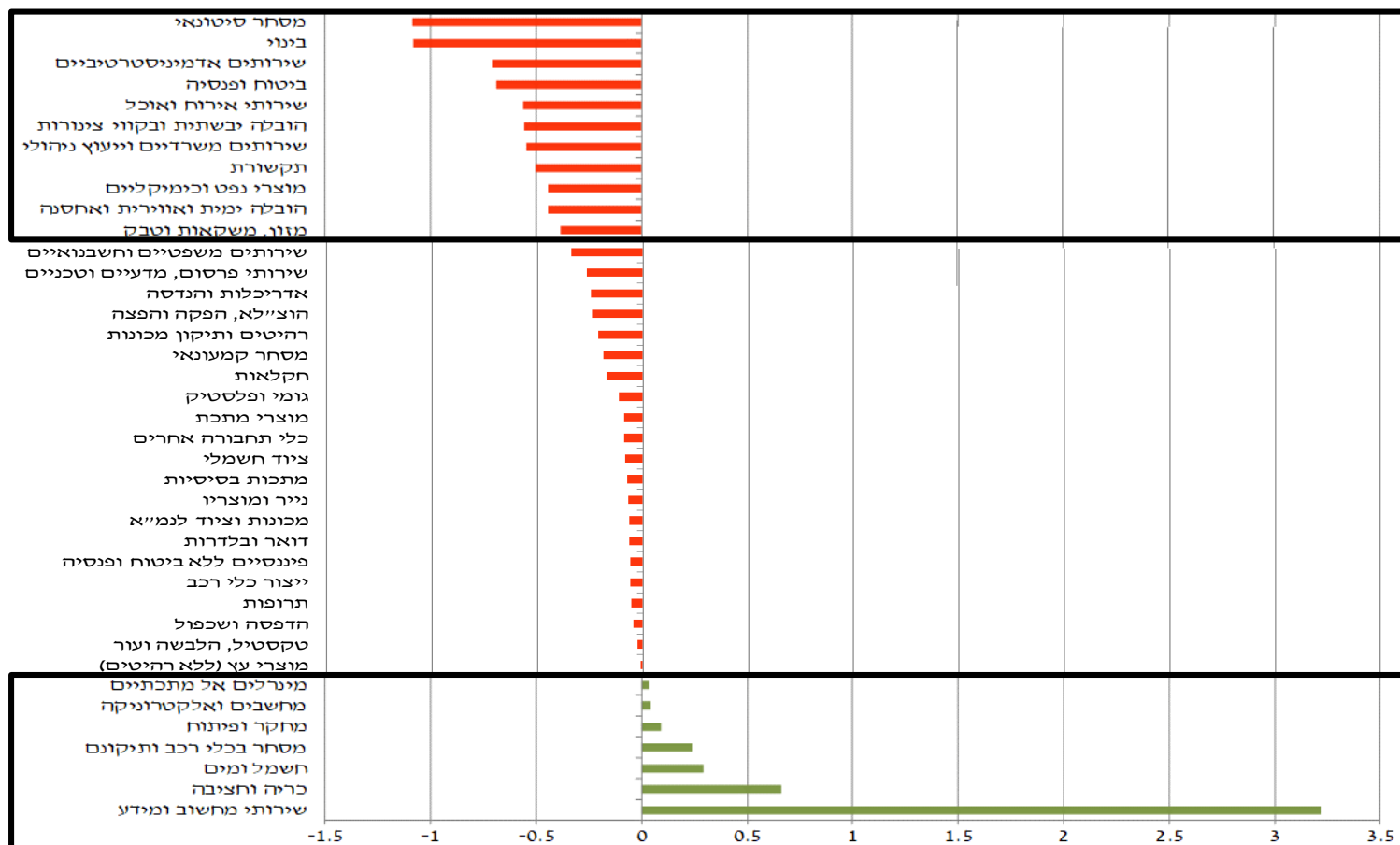
Data: <https://stats.oecd.org/#>, OECD statistics, GDP in USD, current prices and PPPs.

* בחלק מהמדינות הנתון האחרון הוא משנת 2016. בדרום אפריקה הנתון האחרון הוא משנת 2014.

שונות בין ענפים ואוכלוסיות

פערי הפרייון בענפי המשק

התרומות של פערי הפרייון בענפי המשק לסך הפרייון לעומת ה-OECD* שנת 2014

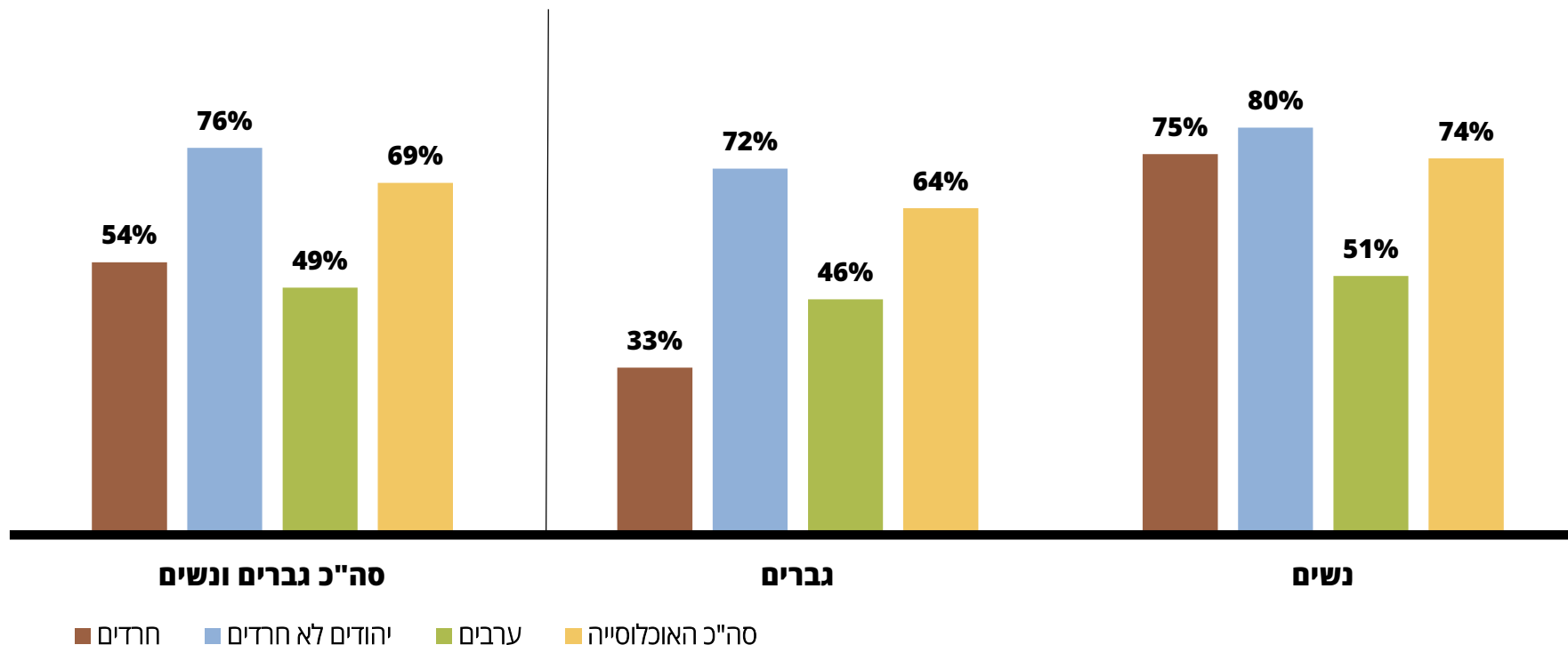

נתונים: עיבודי בנק ישראל ל-OECD

* לא כולל את צ'ילה, איסלנד, יפן, קוריאה, לוקסמבורג, אוסטרליה, קנדה, אירלנד ניו זילנד וטורקיה בדל העדר נתונים. מלבדן, בחלק מהענפים חסרות בין 1 ל-4 מדינות נוספות.

פערים בין אוכלוסיות שונות בהון האנושי

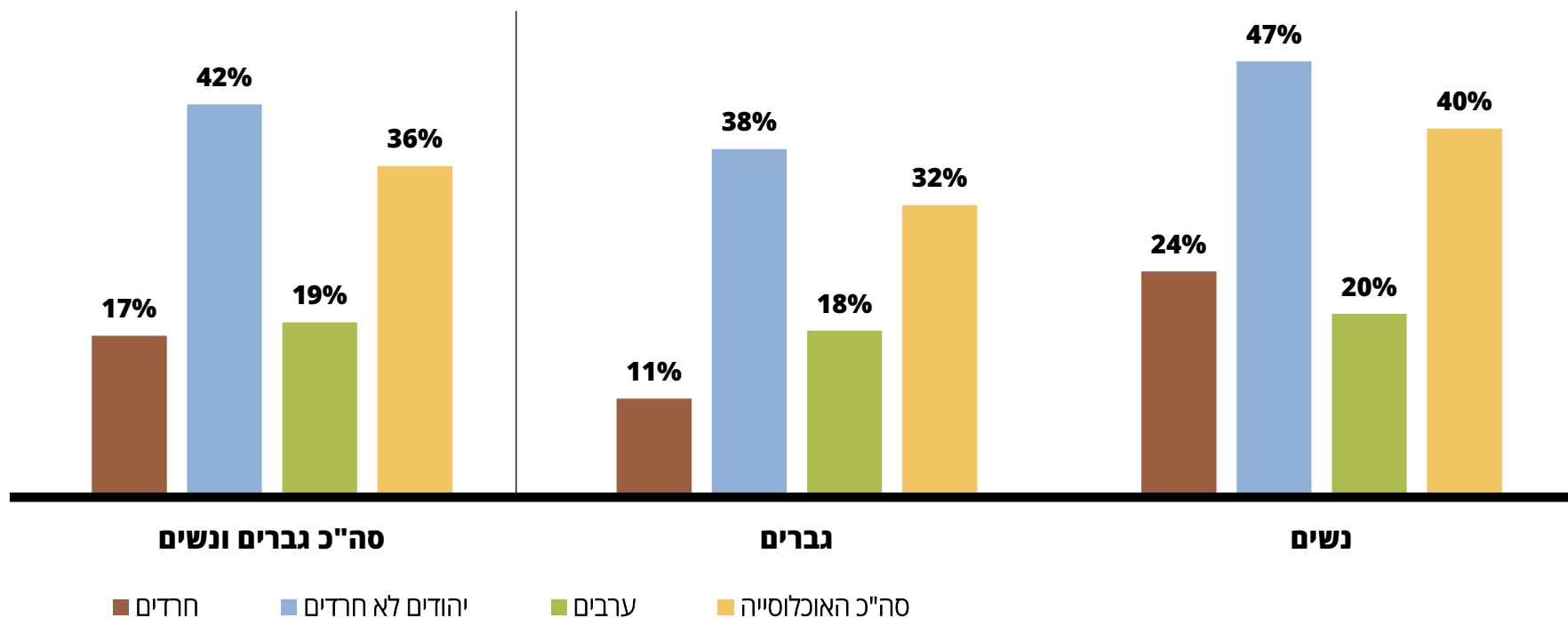
שיעור בעלי תעודת בגרות או תעודה גבוה יותר*
לפי מין, גילים 25-64, שנת 2016

מקור: ניצה (קלינר) קסיר ודמיטרי רומנוב, 2018. "איכות חיים של אוכלוסיות בחברה הישראלית – מבט השוואתי", המכון החרדי למחקרי מדיניות.
נתונים: סקר כוח אדם של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2016 (חרדים – לפי הגדרה עצמית).
 * כולל תעודת בגרות, תעודת סיום בי"ס על-תיכוני שאינה תעודה אקדמית, תואר ראשון או מקביל, תואר שני או מקביל, תואר שלישי או מקבילים.

פערים בין אוכלוסיות שונות בהון האנושי

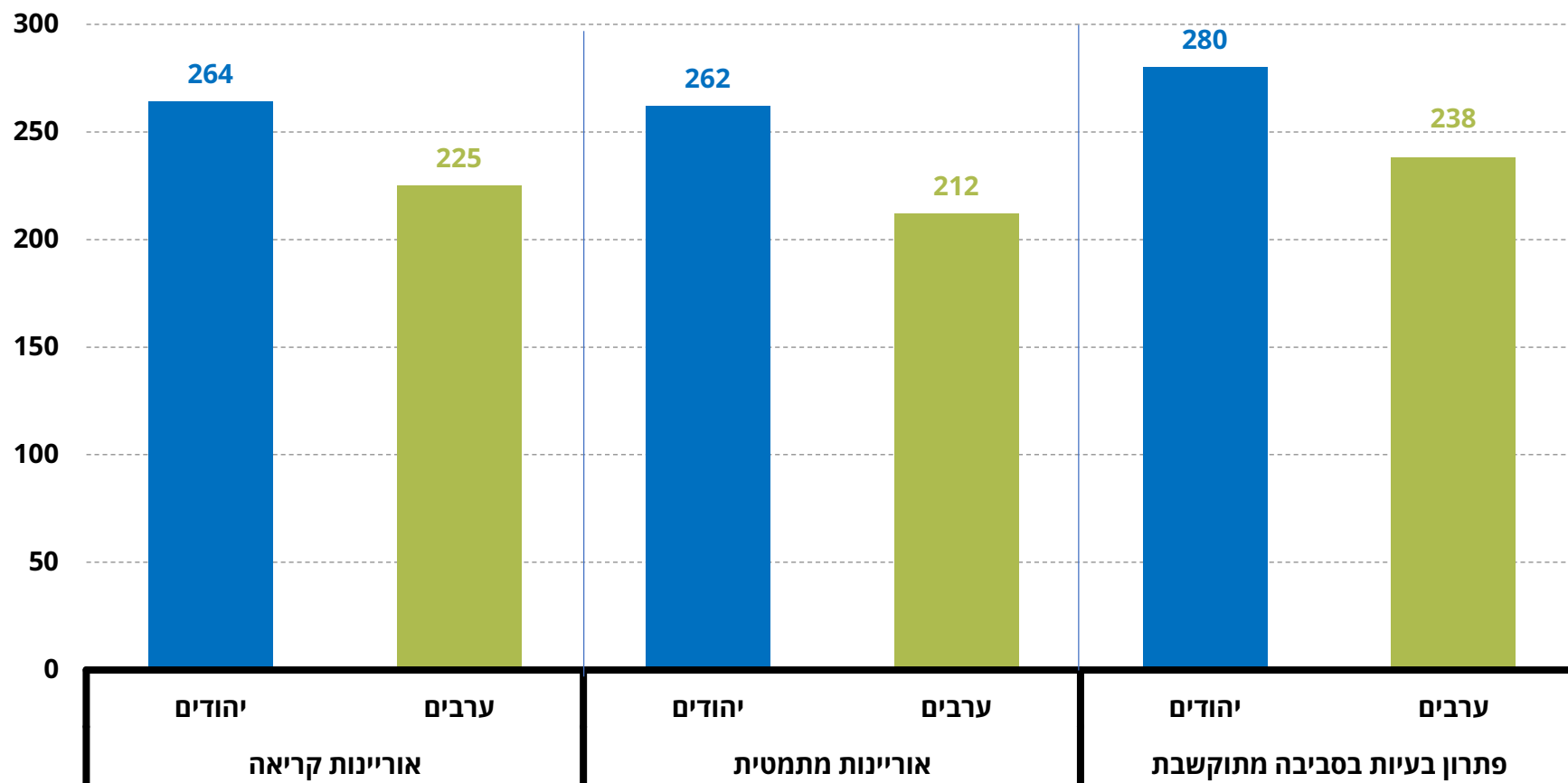
שיעור בעלי תעודה אקדמית
 לפי מין, גילים 25-64, שנת 2016

מקור: ניצה (קלינר) קסיר ודמיטרי רומנוב, 2018. "איכות חיים של אוכלוסיות בחברה הישראלית – מבט השוואתי", המכון החרדי למחקרי מדיניות.
נתונים: סקר כוח אדם של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, 2016 (חרדים – לפי הגדרה עצמית).

ציון ממוצע במבחני סקר מיומנויות (PIAAC)

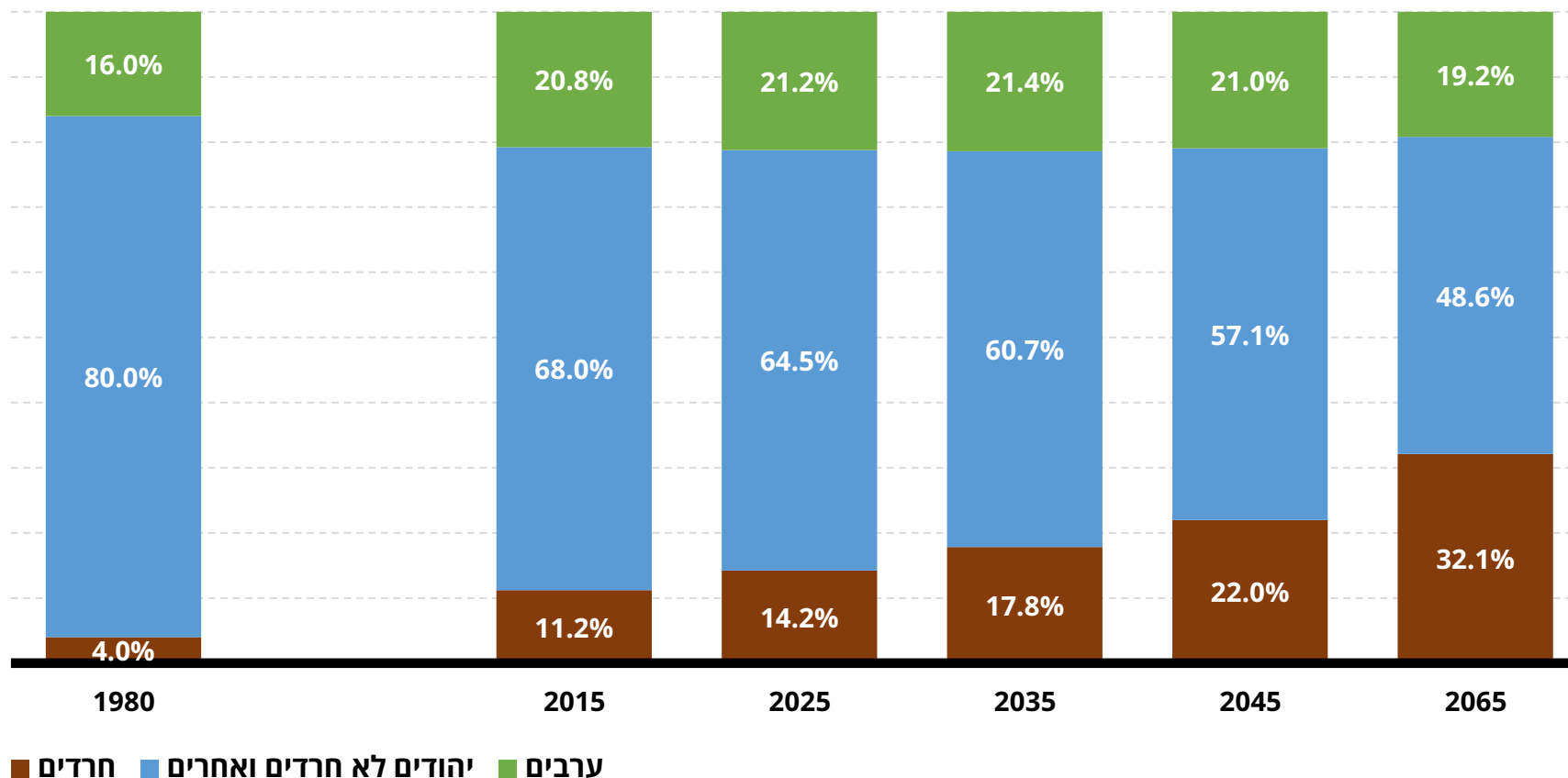
אוריינות קריאה, אוריינות מתמטית ופתרון בעיות בסביבה מתקשבת, השוואת יהודים וערבים

מקור: ניצה (קלינר) קסיר ודמיטרי רומנוב, 2018. "איכות חיים של אוכלוסיות בחברה הישראלית – מבט השוואתי", המכון החרדי למחקרי מדיניות.
נתונים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, "מיומנויות בוגרים בישראל 2014–2015", פרסום מס' 1640, יוני 2016.

דמוגרפיה

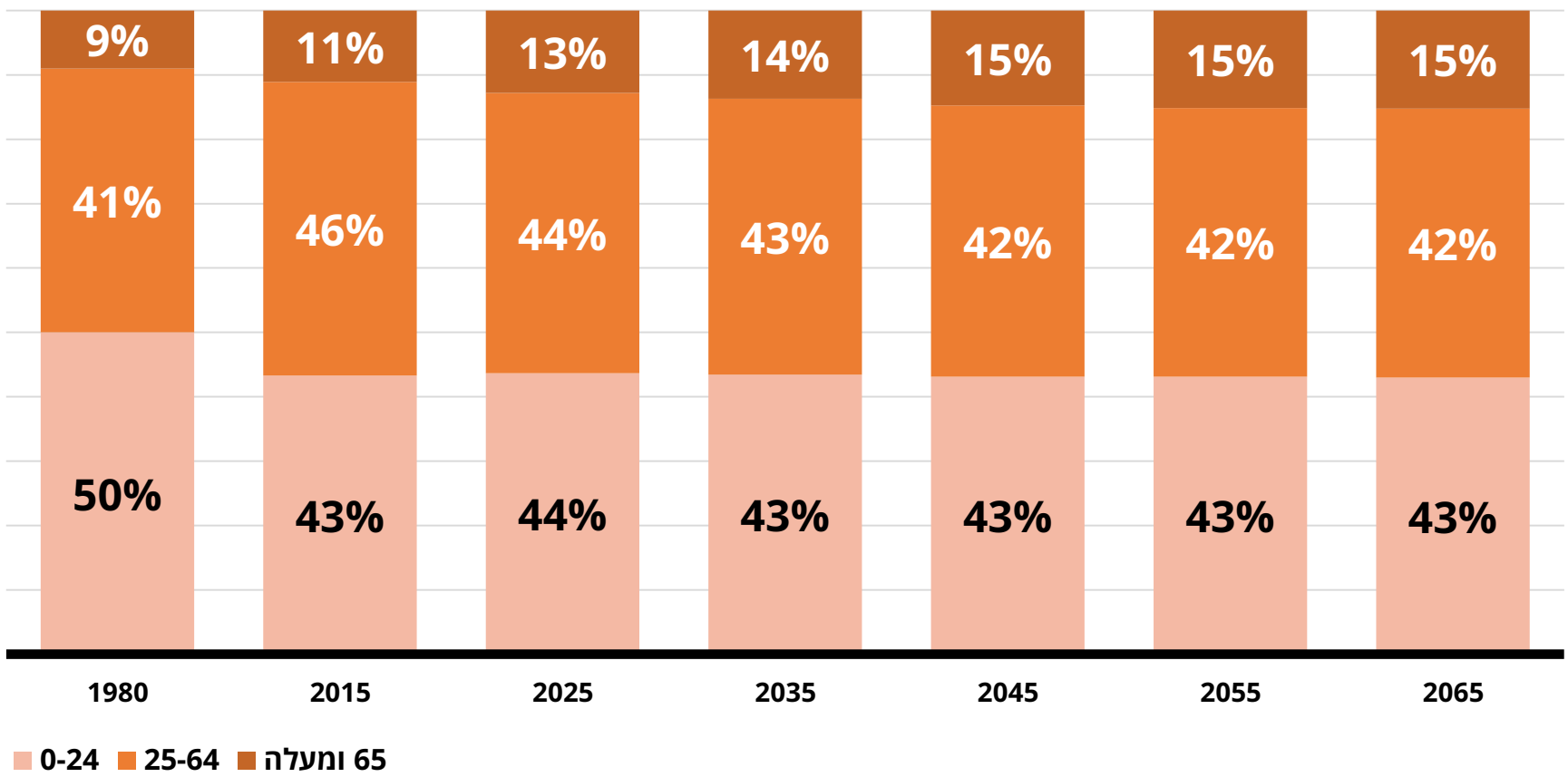
מגמת התפלגות האוכלוסייה לפי קבוצת אוכלוסייה בישראל שנים 1980–2065

מקור: ניצה (קלינר) קסיר ודמיטרי רומנוב, 2018. "איכות חיים של אוכלוסיות בחברה הישראלית – מבט השוואתי", המכון החרדי למחקרי מדיניות.
נתונים: שנת 1980 – עיבודים מנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה; שנים 2015–2065 – חליחל, 2017. תחזית אוכלוסייה לפי קבוצת אוכלוסייה, לפי מין וגיל, חלופה בינונית, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

מגמת התפלגות האוכלוסייה לפי קבוצות גיל

שנים 1980–2065

נתונים: שנת 1980 – עיבודים מנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה; שנים 2015–2065 – חליחל, 2017.
תחזית אוכלוסייה לפי קבוצת אוכלוסייה, לפי מין וגיל, חלופה בינונית, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

סיכום והמלצות

- בעיית הפריון היא רב ממדית, לא רק כלכלית אלא גם חברתית
- האוכלוסיות שמשקלן באוכלוסייה הכללית הולך וגדל הן אלה שפריון העבודה שלהן, נכון להיום, נמוך יחסית

צעדי מדיניות נדרשים:

- השקעה בהון ובתשתיות
- הסרת חסמים בירוקרטיים
- שיפור הסביבה העסקית
- העלאת ההון האנושי

סיכום והמלצות

- **תחום הפיריון הכלכלי דורש התייחסות מצד כל הגורמים הקשורים אליו:**

- **ממשלה:** על הממשלה ליישם את צעדי המדיניות שנידונו לעיל

- **מעסיקים:** מעוניינים להגדיל את רווחיהם ואת כושר התחרות שלהם מול חברות

נוספות בארץ ובעולם, העלאת פיריון העבודה משרת אינטרס זה

- **עובדים:** מעוניינים לשפר את מצבם הכלכלי הן על ידי הורדת מחירים והן על ידי

העלאת השכר, העלאת הפיריון היא צעד נדרש לקראת מטרות אלו

תודה על ההקשבה